

Mervi Kuoppamaa

VÄKIVALTA NUOREN KOKEMANA

Opinnäytetyö

KAJAANIN AMMATTIKORKEAKOULU

SOSIAALI- JA TERVEYSALA

Hoitotyönkoulutusohjelma

Syksy 2005

**Kajaanin
ammattikorkeakoulu**

OPINNÄYTE TYÖ
TIIVISTELMÄ

Ala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	Koulutusohjelma Hoitotyönkoulutusohjelma
Tekijä(t) Mervi Kuoppamaa	
Työn nimi Väkivalta nuoren kokemana	
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot Terveydenhoitotyö	Ohjaaja(t) Raila Ahonen ja Seija Siivola
Aika Syksy 2005	Sivumäärä 43+4
<p>Tiivistelmä Tutkimukseni tavoitteena on saada tietoa väkivallasta nuoren kokemuksen kautta. Tutkimuksestani saatavaa tietoa voi toivottavasti hyödyntää etenkin kouluterveydenhuollossa. Tutkimustehtävinä oli selvittää nuorten suhtautumista väkivaltaan sekä heidän väkivaltaan liittyviä omia kokemuksiaan, ja kartoittaa heidän näkemyksiään siitä kuinka väkivaltaa voitaisiin ennaltaehkäistä tai vähentää.</p> <p>Tutkimukseni on laadullinen eli kvalitatiivinen. Tutkimuksen lähestymistapa on fenomenologinen tutkimus. Tutkimukseen osallistuvat nuoret olivat 9.luokkalaisia. Aineiston keruu tapahtui väljästi muotoiltujen kysymysten avulla joihin nuoret vastasivat vapaa-muotoisilla kirjoituksilla. Aineiston analysoin induktiivisella sisällön analyysillä. Kaikkiaan tutkimukseen osallistui 17 nuorta.</p> <p>Nuoret suhtautuvat väkivaltaan pääasiassa kielteisesti. Nuorilla oli kokemuksia koulussa muun muassa tappeluista ja lyömisestä sekä eri-asteisia kiusaamiskokemuksia. Muualla nuoret olivat kokeneet myös tappeluita ja perheessä tapahtuvaa lievää ja vakavampaa väkivaltaa. Ennaltaehkäisyn keinona nuoret pitivät opettajien ja poliisien aiempaa tehokkaampaa valvontaa sekä puuttumista väkivaltatilanteisiin. Lisäksi korostettiin kasvatuksen, itsestä lähtevien-, ja vaihtoehtoisten keinojen merkitystä ennaltaehkäisyssä.</p> <p>Tutkimus osoittaa, että nuorilla on monenlaisia väkivaltakokemuksia. Erityisesti huolena on koulussa koettu psyykkinen väkivalta. Se on niin näkymätöntä, ettei siihen välttämättä osata puuttua. Myös kotona koetaan väkivaltaa mitä ei tulisi kenenkään hyväksyä. Nuoret myös ajautuvat väkivaltatilanteisiin ja selvittelevät tilanteita väkivallalla. On tarvetta, että väkivaltatilanteisiin puututaan ja ohjataan aggressiivisesti käyttäytyviä lapsia ja nuoria kohti väkivallatonta elämää.</p> <p>Jatkotutkimusaiheena voisi olla kouluterveydenhoitajan tai/ ja koulukuraattorin haastattelu, jossa kartoitetaan keinoja ja mahdollisuuksia puuttua nuoren tai lapsen väkivaltaiseen käyttäytymiseen ja väkivaltatilanteisiin</p>	
Luottamuksellisuus	
Hakusanat	nuoret, kokemus, aggressiivisuus ja väkivalta
Säilytyspaikka	Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

**Kajaanin
ammattikorkeakoulu**

ABSTRACT OF THE FINAL YEAR PAPER

Faculty Health and Sports	Degree programme Nursing
Author(s) Mervi Kuoppamaa	
Title Young people's experiences of violence	
Alternative professional studies Public health nursing	Instructor(s) Raila Ahonen and Seija Siivola
Date Autumn 2005	Total number of pages 43+4
<p>Abstract</p> <p>The goal of this study was to get information about violence as experienced by young people. The information can be used in school healthcare. The research tasks was to study young people's opinion and experiences of violence and how they think violence can be prevented and reduced.</p> <p>The study is qualitative and the view phenomenological. The young who took part in this study were on the 9th grade. They wrote essays about three themes chosen beforehand. Inductive contents analysis was used to analyze the essays. 17 young persons took part in this study.</p> <p>The results showed that young are against violence. They had experienced, among other things, fights, catches and bullying at school. Elsewhere the young had experienced fights, and in family mild and also serious violence. Preventive measures named by the young people were more effective control and intervention. In addition the young emphasized that upbringing and education contribute to prevention. Some young pointed out that prevention starts from person himself and that people should have alternative ways to release their pressures.</p> <p>The study showed that the young have many kinds experiences of violence. Especially concerned for is mental violence in school. It can be so invisible that nobody does knows about it and intervenes. The young also experience violence at home, which no one should accept. Some young also drift into violent situations and solve situations with violence. There is need for more effective intervention in violent situations and guidance of children and young towards non-violent life.</p> <p>A further study could focus on the interview of school nurse and/school curator to study the ways and possibilities to intervene in the violent behavior of a young and in violent situations.</p>	
Confidentiality status	
Keywords	Young, experience, aggressivity, violence
Deposited at	Kajaani Polytechnic library

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT

SISÄLLYS

2 NUORET, KOKEMUS, AGGRESSIO JA VÄKIVALTA.....	3
2.1 NUORET	3
2.2 KOKEMUS	4
2.3 AGGRESSIO JA AGGRESSIIVISUUS.....	5
2.3.1 Teorioita aggressiivisuudesta.....	6
3 TUTKIMUSTEHTÄVÄT	9
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	10
4.1 TUTKIMUSOTE.....	10
4.2 AINEISTON KERUU	11
5 NUORTEN SUHTAUTUMINEN VÄKIVALTAAN	14
5.1 VÄKIVALLAN SEURAUKSET	14
5.2. TUNTEET.....	14
5.3 MIELIPITEET.....	15
5.4 FYYSSINEN VÄKIVALTA	15
5.5 PSYYKKINEN VÄKIVALTA	16
6 NUORTEN VÄKIVALTAKOKEMUKSET	17
6.1. KOULUSSA TAPAHTUVA VÄKIVALTA	17
6.1.2 Psykkinen väkivalta koulussa	18
6.2. KOULUN ULKOPUOLELLA TAPAHTUVA VÄKIVALTA.....	20
6.2.1 Fyysinen väkivalta koulun ulkopuolella.....	21
7 NUORTEN NÄKÖKULMIA VÄKIVALLAN ENNALTAEHKÄISYYN.....	25
7.1 AUKTORITEETTIN KEINOT	25
7.2 VÄKIVALTAVIIHTEEN RAJAT	27
7.3 ITSESTÄ LÄHTEVÄT KEINOT.....	28
8 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	31
9 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	33
10 POHDINTA	36
10.1 YLEISTÄ POHDINTAA	36
10.2 AMMATILLISUUDEN POHDINTAA JA JATKOTUTKIMUSAIHE	37
LÄHTEET	
LIITTEET (3)	

JOHDANTO

Jokaisella ihmisellä on oikeus turvalliseen ja väkivallattomaan elämään. Väkivaltaan puuttuminen ja etenkin sen ennaltaehkäisy ovat keinoja, joilla tässä yhteiskunnassa voidaan saavuttaa jokaisen kansalaisen perusturvallisuus. Nuoruudessa ja myöhäisnuoruudessa turvattomuus voi merkitä esimerkiksi pelkoa joutua väkivallan uhriksi. Yleistä on pelko joutua läheisen väkivaltaisen käyttäytymisen kohteeksi. Lisäksi turvattomuutta aiheuttaa vaarallinen ympäristö, jossa on kyse omaan ruumiilliseen koskemattomuuteen kohdistuvasta uhkasta. Näihin liittyy myös pelko kivusta ja kärsimyksestä. (Nieminen & Kainulainen & Laitinen & Pääkkönen & Rusanen & Ryyänänen & Widgren & Vornanen & Väisänen & Ylinen, 1997.)

Nuorisoriikollisuus tutkimuksen (Kivivuori 2002, 20–21) mukaan nuoret kokevat väkivallan uhkaa nykyään aiempaa enemmän. Uhan kokeminen on lisääntynyt fyysisen väkivallan kohteena olemista enemmän. Syynä tähän voi olla, että nuoret uhkailevat toisiaan ja aikuiset nuoria enemmän väkivallalla. Voi olla myös, että nuoret kokevat tilanteet uhkaavammiksi kuin aiemmin. Nuoriin kohdistuvasta väkivallasta on suurin osa toisten nuorten aiheuttamaa. Väkivaltaan usein myös vastataan väkivallalla.

Väkivaltaa ilmenee myös mediassa. Rikosuutisten määrä on kasvanut, joista näkyvimpiä ovat henkirikollisuus ja tappeluväkivalta. Väkivaltarikoksista on viimeisten 20 vuoden aikana tilastollisesti eniten kasvanut pahoinpitelyrikokset ja ne jatkavat edelleen kasvuaan. (Siren 2004, 8-9.) Kajaanissa ajankohtaiseksi väkivaltailmiöksi on noussut rasismi joka on puhuttanut myös muualla Suomessa. Kajaanin imago on ollut koetuksella.

Väkivalta ilmiönä on siis monelta kannalta erittäin ajankohtainen minkä takia kiinnostuin pohtimaan asiaa. Väki-valta uutiset järkyttävät ja saavat miettimään nyky-yhteiskunnan julmuutta. Mielenkiintoani aiheeseeni lisäsi ajankohtaisuuden lisäksi se, että oppilaitoksessamme ei ole aiemmin tutkittu väkivaltaa nimenomaan nuoren näkökulmasta.

Tulevana terveydenhoitajana olen kiinnostunut tutkimaan nuoren kokemuksia väkivallasta, selvittämään heidän suhtautumistaan väkivaltaa kohtaan ja lisäksi pohtimaan väkivallan ennaltaehkäisyä nuorten vastausten pohjalta. Pyrin lisäämään tietoa nuorten kokemasta ja kohtaamasta väkivallasta ja selittämään väkivaltailmiötä nuoren näkökulmasta. Tulevana terveydenhoitajana tulen mahdollisesti työskentelemään myös nuorten parissa kouluterveydenhuollossa. Kouluterveydenhoitajalla on mahdollisuus vaikuttaa nuoren viihtymiseen koulussa ja hänen psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin. Tutkimuksestani saatavaa tietoa voi toivottavasti hyödyntää kouluterveydenhoitajan työssä niin nuorten kokemusten kuin ennaltaehkäisykin osalta.

2 NUORET, KOKEMUS, AGGRESSIO JA VÄKIVALTA

Keskeisiä käsitteitä opinnäytetyössäni ovat nuoret, kokemus, aggressiivisuus ja väkivalta koska nämä käsitteet ovat tärkeimpiä ja esiin tulevia käsitteitä opinnäytteessäni.

2.1 Nuoret

Turusen (1996, 101-104) mukaan nuoruusiäksi voidaan ajatella vuosia 13- 21 vuoteen saakka. Murrosiän alku sijoittuu 13-14 vuoden tienoilta ja päättyy 16 vuoden iän jälkeen. Nuoruusiässä lapsi saavuttaa sukukypsyyden. Murrosikä saattaa merkitä joskus kriisiä nuoren ja hänen läheistensä elämässä. Kriisi ei ole välttämättä havaittava ongelma. Murrosikä on sosiaalinen syntymä ja erilaiset yhteisöt tulevat todellisemmiksi kuin ennen. Nuorisjoukoissa muun muassa tavat, arvostukset, ihanteet ja muotivirtaukset ovat vallitsevat.

Opinnäytteeni tarkoitan nuorilla 15-16 vuotiaita nuoria. Nuoruudessa keskeistä on identiteetin etsiminen ja riippumattomuuspyrkimykset, jolloin nuori pyrkii yksilöllistymään. Tähän kehitykseen vaikuttaa vanhempien antaman tuki minuuden toiminnalle. Jos nuori saa vähän tukea, hän jää vaikutuksille alttiiksi ja jos tuki on korostunut, se voi estää yksilöllistymistä. Nuoruusikään kuuluu myös jäsentyminen yhteiskuntaan eli sosiaalistuminen. Se tarkoittaa sopeutumista yhteiskuntaan ja kulttuurin siirtämistä sukupolvelta toiselle (Pulkinen 1984,17–20.)

Nuoruus on siirtymävaihe lapsuuden riippuvuudesta aikuisen itsenäiseen elämään. Nuoruutta voidaan pitää yhtenä elämän kehityskriisinä, jossa ratkaistaan itselle ajankohtaisia asioita ja toiseksi etsitään ratkaisuja lapsuuden ristiriidoille, sisäisille kehityshaasteille. Varhaislapsuuden ahdistukset ja ongelmat tulevat esiin uudella tavalla. Kyseinen aika on myös erityisesti ihmissuhteiden kriisin aikaa. Tuolloin nuori itsenäistyy auktoriteeteista. Tärkeiksi nousevat omat ihanteet ja ikätoverit. Irrottautuessaan vanhemmistaan ja yrittäessään sopeutua muuttuneeseen ulkomuotoon nuori kokee turvattomuutta ja turvaa ikätovereihinsä. Nuorelle

on tärkeää että hänellä on hyväksyty paikka yhteisössä. Mikäli nuori voi kasvaa turvallisesti aikuisuuteen, nuoren ongelmat ovat vähäisempiä ja hänen suhteensa yhteisöön ongelmatommampaa. (Salo 1993, 94-103.)

Nuoruusikään kuuluu monia kehitystehtäviä. Näitä on muun muassa emotionaalinen ja taloudellinen itsenäistyminen vanhemmista, sosiaalisesti vastuunalaiseen käyttäytymiseen pyrkiminen ja arvojen ja eettisten periaatteiden muodostaminen (Haikarainen 2000,11.)

Nuoruus on aina ollut olemassa, mutta vasta moderni aika on johtanut erilaisten instituutioiden(koulujen, vapaaehtoisjärjestöjen) kasvuun, jotka määrittelevät nuoruuden uudelleen yleistetyllä tavalla. Sosiaalinen modernisaatio vaikuttaa nuoriin voimakkaasti, koska heillä ei ole vakiintuneita toimintatapoja ja rutiineja ja eivät ole yhtä sidottuja kouluun ja perheeseen kuin nuoremmat lapset. Nuoruuden keskuudessa suosittujen alakulttuuristen tyylien ja elämänmuotojen moninaisuus on uusien normien, suhteiden ja elämäntyylien kokeilemista (Förnäs 1998, 291-292.)

Käsitykset nuorisosta voidaan Hoikkalan (1989,137) mukaan jakaa kahteen erilaiseen suuntaukseen. Nuoriso nähdään joko kulttuurisena ja sosiaalisena alaongelmana tai nuoriso nähdään eksoottisena elämän vaiheena.

2.2 Kokemus

Tajunnallisuus kuuluu ihmisen perusolemukseen. Sen myötä ihmiselle oletetaan muodostuvan reaalisesti olemassa olevia kokemuksia. Kokemukset ovat siis todellisia ihmisen sisäisessä todellisuudessa. Kokemus on tajuntaan ja ihmisyyteen liittyvä käsite. Kokemus on merkityksiä ja merkitysten välisiä suhteita, joita yksilö antaa tietyille tapahtumalle.(Perttula 1995,56-59,42.)

Kokemus on asialle annettu ainutlaatuinen ja yksilöllinen merkitys. Asian merkitys kertoo, mitä joku asia tarkoittaa. Todellisuus muodostuu merkitystulkintoista ja tulkintasäännöistä. Todellisuus esittäytyy ihmiselle sen suhteen kautta, joka meillä on tähän maailmaan. (Haikarainen 2000, Alasuutarin 1996, 33-36 mukaan.)

2. 3 Aggressio ja aggressiivisuus

Käsitteenä aggressio tarkoittaa toiselle **elävälle olenolle tahallisesti tuotettua** kipua, häiriötä tai **ympäristön vahingoittamista sekä suuttumuksen tunnetta.**(Pulkkinen 1984.) Aggressioon liittyy myös tunnepuoli, johon sisältyy vihamieliset tunteet ja sisäinen kiihtymystila. Aggressiotilassa tapahtuu fysiologisia muutoksia. Muutoksia ovat esimerkiksi autonomisen hermoston sympaattisen osan aktivoituminen, noradrenaliinin ja adrenaliinin erityksen lisääntyminen, sydämen syketaajuuden nouseminen ja verenpaineen kohoaminen. Ihminen voi tuntea olevansa aggressiotilassa vaikka hän ei vahingoittaisi ympäristöään. (Lagerpetz 1998, 19–21.)

Aggressio voi ilmentyä väkivaltaisena käyttäytymisenä. Sana aggressio tulee latinan sanasta ”aggređi” joka tarkoittaa eteenpäin menemistä ja lähestymistä. (Tornberg 1997, 7.) Aggressio voi kohdistua myös itsen, jolloin ahdistus ilmenee masentuneisuutena, itsesyytöksinä, syyllisyydentunteina ja itsensä vahingoittamisena.(Lagerpetz 1998, 273.)

Aggressiivisuudella tarkoitetaan käyttäytymistä joka tähtää toisen ihmisen tai ympäristön fyysiseen tai psyykkiseen vahingoittamiseen. Aggressiivinen tunne on normaali reaktio ristiriitatilanteessa. Ihmisen kokemus aggressiosta on perinnöllistä, mutta ihmisten välillä on eroja, kuinka herkästi ja voimakkaasti he reagoivat aggressiivisin tuntein. (Weizmann- Henelius 1997, 11- 12.)

Naisten ja miesten aggressiot voivat olla erilaisia. Mies voi käsittää aggression välineellisesti eli instrumentaalisesti. Tuolloin aggressiota käytetään välineenä erilaisten etujen saavuttamiseen. Aggressiolla pyritään esimerkiksi saada muut noudattamaan tahtoaan ja kontrolloimaan ympäristöään. Aggressio on osa miehen maskuliinista identiteettiä. Naisten aggressio on enemmän ilmaisevaa. Aggressio on naisille osoitus kontrollin menettämisestä jolloin he menettävät malttinsa. Naisilta odotetaan itsehillintää ja ristiriitojen sovittelua. Naisen suuttuminen ei kuitenkaan ole muiden ihmisten kontrollointia vaan naiset käyttävät aggressiota voimakkaiden tunteiden ilmaisemiseen. (Lagerpetz 1998, 231- 232.)

2.3. 1 Teorioita aggressiivisuudesta

Viettiteoria perustuu Sigmund Freudin ajatteluun. Sen mukaan ihmisellä on kaksi pääviettä, libido eli elämän vietti ja kuoleman vietti. Terveessä ihmisessä kuoleman vietin osuus on pieni. Kuoleman vietti voi suuntautua ulospäin, jolloin se ilmenee aggressiona.

Frustraatio- aggressioteorian perimmäinen ajatus on, että aggressio johtuu aina frustraatiosta eli turhaumasta ja että turhauma johtaa aina aggressiiviseen käyttäytymiseen. Myöhemmin on ajateltu, että turhautunut ihminen voi reagoida muullakin tavoin kuin aggressiivisesti.

Aggressiivisen ihmisen täytyy purkaa aggressionsa jollakin tavalla. Ellei sitä voi kohdistaa perimmäiseen objektiin se kanavoidaan tämän teorian mukaan muuhun sitä edustavan objektiin esimerkiksi väkivaltaelokuvien katseluun. (Weizmann- Henelius 1997, 12-15.)

Turhauma voi myös johtaa passiivisuuteen, masennukseen tai uusien toimintatapojen etsimiseen (Helkama 1998,233.)

Frustraatio on tekijöitä tai olosuhteita, jotka keskeyttävät reaktiosarjan. Myös sisäiset ärsykkeet ja reaktiot voivat häiritä päämäärän saavuttamista. Tämän pohjalta aggression päämääränä on yksilön vahingoittaminen, johon turhaumat kohdistuu. Tämä voi tapahtua myös ajatuksissa ja symbolisella tasolla ja aggressio voi olla myös suuntautumatta erityisesti mihinkään. (Lagerpetz 1977,109–110.)

Sosiaalisen oppimisen teoria pitää aggressiota opittuna sosiaalisena käyttäytymisen muotona. Tämän mukaan ihminen käyttäytyy aggressiivisesti, koska hän menneisyydessään on oppinut reagoimaan niin. Sosiaalisen oppimisen teorian edustajat näkevät aggression laajempaa kokonaisuutena, johon liittyvät väkivaltaisesti käyttäytyvän aikaisemmat kokemukset, hänen oppimansa käyttäytyminen sekä lisäksi ulkoiset ja tilannekohtaiset tekijät. (Weizmann- Henelius 1997, 12-15.)

Lagerspetzin(1977,158) mukaan vanhempien kasvatusmenetelmien yhteys lasten aggressiivisuuteen ei ole selvä. Sekä sallivat että rankaisevat vanhemmat saattavat altistaa lasten aggressiiviseen käyttäytymiseen. Sallivat vanhemmat eivät estä lapsia käyttäytymästä aggressiivisesti, jolloin tämä käyttäytyminen voi vahvistua. Ja toisaalta rankaisevat vanhemmat toimivat lasta rankaistessaan aggressiivisen käyttäytymisen malleina.

Väkivallan syntymistä voidaan käsitellä myös leimaamisteorian mukaan. Yksilön minän sosiaalinen puoli rakentuu koko ajan vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Yksilön minäkuvaan

vaikuttaa ne mielikuvat, joita hän otaksuu toisilla ihmisillä itsestään olevan. Ihminen voi sisäistää rooliinsa ja alkaa myös toimia sen mukaan (Jokivuori & Vainio 1991,48-49.) Muut ihmiset siis voivat vaikuttaa yksilön toimintaan positiivisesti tai negatiivisesti. Eli jos ihmistä pidetään esimerkiksi aggressiivisena niin hän voi myös ryhtyä käyttäytymään sen mukaisesti.

Muut ympärillä olevat ihmiset kuten esimerkiksi toverit vaikuttavat aggressiivisuuden kehittymiseen. Aggressiivista käyttäytymistä opitaan sekä vahvistamisen että mallioppimisen kautta.(Lagerspetz 1977,159–160.) Jos aggressiivinen käytös siis hyväksytään, tämä vahvistaa käyttäytymismallia ja aggressiivista mallia voi oppia myös muilta ilman, että oppijan omaa käyttäytymistä vahvistetaan.

2.4 Väkivalta

Opinnäytteestäni tarkoitan väkivallalla **fyysistä, psyykkistä ja seksuaalista väkivaltaa**.

Väkivalta voidaan jaotella fyysiseen väkivaltaan, jota on muun muassa lyöminen, potkiminen ja kuristaminen.

Psyykkistä väkivaltaa on esimerkiksi uhkailu, vähättely, nöyryyttäminen.(Paavilainen & Pösö 2003,14.) Psyykinen väkivalta voi olla myös pelottelua ja solvaavaa kielenkäyttöä esim. kiroilua ja haukkumanimiä sekä vihamielistä ja epäkohteliasta suhtautumista. (Weizmann-Henelius.1997, 55.)

Lisäksi on seksuaalista väkivaltaa, jossa loukataan yksilön intymiteettiä. Sitä on ruumiillinen pahoinpitely, joka kohdistuu sukupuolielimiin ja sukupuolisiin tunnusmerkkeihin. Se voi tarkoittaa myös sukupuoliyhteyttä tai sen yritystä tai muuta loukkaavaa tekoa.

(Paavilainen & Pösö 2003,14.)

Väkivaltaan liittyvillä kokemuksilla tarkoitan myös kotona tapahtuvaa väkivaltaa, jonka muotoja on mieheen kohdistuva, naiseen kohdistuva, lapsen kohdistuva sekä parisuhde väkivalta.(Paavilainen & Pösö 2003,19.)

Väkivalta on toisen yksilön ruumiillista vahingoittamista tai pakottamista johonkin vastoin hänen tahtoaan. Useimmin väkivalta liittyy aggression tunteisiin mutta väkivaltaa voidaan käyttää myös kylmästi ilman aggressiivisia tunteita väkivallan kohdetta kohtaan. Väki- valta voi

olla keino joidenkin muiden päämäärien saavuttamiseksi. Pelko ja turvallisuuden tarve voivat aiheuttaa väkivaltaa. Se voi syntyä myös pelkämästä välinpitämättömyydestä tai omien etujen tavoittelusta. (Lagerspetz 1998, 26- 27.)

Väkivaltaisuuksilla tarkoitetaan yleensä ulkoista käyttäytymistä. Ihmisen keinot kohdata ristiriitatilanteita ja kyky tehdä kompromisseja muotoutuvat yksilön psyykkisten ja biologisten ominaisuuksien sekä ympäristötekijöiden vaikutuksesta. Väkivalta on reaktio pettymyksiin ja niihin liittyviin turhaumiin sekä keino selviytyä vaikeasta tilanteesta (Weizmann- Henelius 1997, 11- 12.)

Väkivaltaiselle käyttäytymiselle on myös psykologisia selityksiä. Se etsii syitä muun muassa ihmisen persoonallisuudesta. Väkivaltaiseen ihmiseen on liitetty ominaisuudet itsekeskeisyys, heikko itsetunto, kyvyttömyys kestää masennusta, virheellinen minäkuva, heikosti kehittynyt tunne-elämä ja syyllisyyden tunteen puuttuminen. (Haikarainen 2000,26)

3 TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Tutkimukseni tarkoitus on lisätä tietoa nuorten suhtautumisesta väkivaltaa kohtaan ja lisätä tietoa nuorten kohtaamasta ja kokemasta väkivallasta. Lisäksi pyrin kartoittamaan nuorten näkemystä siitä kuinka väkivaltaista käyttäytymistä voitaisiin ennaltaehkäistä. Tavoitteenani on tuoda esille tietoa, jota voitaisiin hyödyntää kouluterveydenhuollossa ja mahdollisesti myös nuorten vapaa-ajantoiminnassa.

Tutkimustehtäväni ovat:

1. Miten nuori suhtautuu väkivaltaan?
2. Millaista väkivaltaa nuori on kokenut tai kohdannut?
3. Millaisin keinoin väkivaltaa voitaisiin nuorten mielestä ennaltaehkäistä tai vähentää?

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimusote

Opinnäytetyöni on luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen. Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa on lähtökohtana todellisen elämän kuvaaminen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta kokonaisvaltaisesti. (Hirsijärvi & Remes & Sajavaara 2000,152.) Laadullisessa tutkimuksessa tieto pyritään saamaan ihmisestä itsestään ja kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti. Tässä tutkittavien näkökulmat pääsevät esille. (Hirsijärvi & Remes & Sajavaara 2000, 155.)

Lähestymistapana on fenomenologinen näkökulma. Valitsin tämän, koska tätä aihetta ei ole aiemmin tutkittu paljon ja tarkoituksenani on saada tietoa nuoren kokemuksen kautta. Sana fenomenologia tarkoittaa oppia ilmiöistä. Fenomenologista tutkimusta on kahdenlaista: kuvailevaa ja tulkitsevaa. Fenomenologinen tutkimus soveltuu aiheisiin, joita on tutkittu vähän tai jotka ovat vaikeasti määriteltäviä ilmiöitä. Hoitotyön kehittämiseen voidaan tämän avulla tuoda uutta tietoa. (Paunonen & Vehviläinen- Julkunen 1997 152–153.)

Fenomenologisessa tutkimuksessa korostuu ihmisen oma kokemus. Opinnäytteessäni humanistinen ihmiskäsitys on vallitseva. Se on myönteinen, ja yksilöllisyyttä korostava käsitys. Yksilön kokemukset, tunteet ja elämykset ovat subjektiivisia, hänelle itselleen ainoita oikeita, tosia, merkityksellisiä. Eri yksilöiden tulkinnat samasta asiasta voivat vaihdella ja silti tulkinnat ovat sellaisenaan yhtä arvokkaita ja oikeita. (Laakso & Pohjanvirta 1988.)

Fenomenologisessa tutkimuksessa on erityisen tärkeää tutkimukseen osallistuvien luottamuksen säilyttäminen, koska tutkittavat ilmiöt ovat yleensä arkaluonteisia. Ihmisten merkityskokemusten tunnistettavuus ja kokemusten kuvaaminen täytyy tehdä niin, ettei kukaan voi tutkittavaa sen perusteella tunnistaa. (Janhonen & Nikkonen 2001,126.)

4.2 Aineiston keruu

Fenomenologisessa tutkimuksessa valitaan sellainen tutkittavien joukko, joilla on omia kokemuksia tutkittavasta ilmiöstä. Tämän lisäksi tutkittavien täytyy olla vapaaehtoisia vastaamaan. Tietoa kerätään antamalla tutkittavien itse kertoa vapaasti ilmiöön liittyvistä kokemuksistaan. Tällä tavalla voidaan saada tietoa esimerkiksi tutkittavien kirjallisesti tuottamista esseistä tai muista kirjoituksista. (Paunonen & Vehviläinen & Julkunen. 1997, 155-156.)

Tiedonkeruu tapahtuu fenomenologisessa tutkimuksessa käyttämällä avointa tai puoliavointa haastattelua, vapaamuotoisia esseitä tai muita kirjoituksia. Yleensä tutkimukseen osallistuvien määrä on muutamasta henkilöstä, muutama kymmeneen henkilöä. Fenomenologisessa tutkimuksessa tutkimukseen osallistuvien valintaa ei tehdä aineiston kylläntymisen takia vaan koettujen merkitysten tavoittamisen ja yhteisten kokemussisältöjen löytämiseen. (Janhonen & Nikkonen 2001,127.)

Valitsin aineistonkeruutavakseni vapaamuotoisen kirjoitelman, koska näin pystyin saamaan nuorilta enemmän tietoa kuin esimerkiksi kysymyslomakkeilla. Suullinen haastattelu taas olisi voinut olla liian vaikeaa nuorille, koska aihe on arkaluontoinen. Lisäksi tämä olisi vienyt enemmän aikaa jolloin en olisi voinut ottaa haastateltavaksi kuin pari nuorta.

Tiedonkeruu alkoi tutkimusluvan hankkimisella sivistyslautakunnan johtajalta ja tutkittavan koulun apulaisrehtorilta. Rehtorilta sain luvan kirjallisena(LIITE1) ja sivistyslautakunnan johtajalta suullisena.

Valitsin aineistonkeruun kohteeksi sattumanvaraisesti koulun ja kyseisen koulun rehtori valitsi sieltä yhden 9.luokan. Nämä nuoret olivat 15-vuotiaita tai jo täyttäneet 16 vuotta. Vaikka väkivaltaisen käyttäytyminen on poikkeavaa käyttäytymistä, niin otin tutkittavaksi tavallisen luokan. Väkiältä ilmiönä kuitenkin koskettaa meitä kaikkia jollakin tavalla.

Väkivaltaa on ympäristössämme monessa muodossa. Koulukiusaaminen, tappelut, rasismi, perheväkivalta ja median kautta näkyvä väkivalta ovat osa ihmisen elämää tahtomattakin. Väkialtarikokset, erityisesti pahoinpitelyt ovat tilastollisesti lisääntyneet viimeisten kymmenen vuoden aikana.

Tutkimusluvan hankkimisen jälkeen alkoi tehtävänannon kirjoittaminen paperille. Siihen määrittelin lyhyesti mitä väkivalta voi olla sekä kolme teema-aluetta kysymysmuodossa (LIITE2.) Koululla missä suoritin aineistonkeruun monistin tehtävänantopaperit kaikille. Sain sieltä myös oppilaille konseptit, joihin he kirjoittaisivat. Aineistonkeruun suoritin huhtikuussa 2005. Kello oli 9.00 aamulla ja oli oppilaiden toinen oppitunti. Menin luokkaan ja jaoin paperit. Opettaja oli myös paikalla luokassa. Kerroin aluksi kaikille opinnäytetyöni aiheesta, vapaaehtoisuudesta sekä tietojen käyttämisestä nimettöminä. Korostin myös, että kaikki kirjoittaisivat vapaamuotoisesti ja nimenomaan oman kokemuksen kautta. Kaiken kaikkiaan kirjoittamiseen meni aikaa noin puoli tuntia vaikka aikaa ei ollut varsinaisesti rajattu.

Aineistoa läpi käydessäni huomasin, että ensimmäistä kysymystä (millaisia ajatuksia sinulle tulee mieleen väkivallasta) eivät kaikki olleet ymmärtäneet samalla tavalla kuin tarkoitin. Tarkoitukseni oli selvittää nuorten suhtautumista väkivaltaan, mutta osa vastauksista jäi yleiselle tasolle. Moni nuori kuvaili mitä väkivalta on, ei miten siihen suhtautuvat. Käytin kuitenkin kaikkia vastauksia analyysissäni. Toiseen ja kolmanteen kysymykseen (millaisia väkivaltaan liittyviä kokemuksia sinulla on ja kuinka väkivaltaa voitaisiin sinun mielestäsi ennaltaehkäistä tai vähentää) sain pääasiassa riittäviä vastauksia, tosin joukossa oli myös yksi hyvin niukkasanainen kirjoitus. Huomasin myös, että etenkin kahden ensimmäisen teemakysymysten vastaukset eivät välttämättä löytyneet oikealta kohdalta. Lisäksi osassa jouduin käyttämään jonkin verran omaa tulkintaani, jotta löysin vastauksen. Osa nuorista kirjoitti myös asiaa, jota en varsinaisesti voinut analysoida, koska ne eivät liittyneet tutkimustehtäviin. Koko luokka kirjoitti kaikkiin teemakysymyksiin. Yhteensä vastauksia sain 17, joista 10 oli poikien ja 7 tyttöjen kirjoittamia.

4.3. Aineiston analysointi

Fenomenologisessa tutkimuksessa tulokset ovat empiirisestä aineistosta syntyviä ajatusten tuotteita. Tutkija järjestää ja erittelee aineistoaan, suhteuttaa osiaan kokonaisuuksiin ja tekee tulkintoja. Tutkimuksen tarkoitus ja aineisto ohjaavat analyysin yksityiskohtaista kulkua. Tulokset ilmaistaan jäsentyneesti kielellisenä ilmaisuna. (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1997, 157.)

Tarkemmin analyysimenetelmäni on induktiivinen sisällön analyysi eli aineistolähtöinen analyysi. Tämä on aineiston ilmaisujen pelkistämistä, ryhmittelyä ja abstrahointia. Ennen analyysin aloittamista on kuitenkin päätettävä analysoidaanko vaan se, mikä on selvästi ilmaistu dokumentissa vai analysoidaanko myös piilossa olevia viestejä. Tämän määrää tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymys. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 5.)

Janhosen & Nikkosen (2001, 21–23) mukaan sisällön analyysi on menetelmä, jolla voidaan analysoida muun muassa kirjoitettua tekstiä ja jonka avulla voidaan tarkastella asioiden ja tapahtumien merkityksiä, seurauksia ja yhteyksiä. Sisällönanalyysin avulla kerätty aineisto tiivistetään niin, että tutkittavaa ilmiötä voidaan lyhyesti ja yleistävästi kuvailla tai että tutkittavien ilmiöiden suhteet saadaan esille.

Ensimmäinen vaihe analyysiprosessissa on analyysiyksikön valinta. Tämän määrittelyssä ratkaisevat aineiston laatu ja tutkimustehtävä. Analyysiyksikkö voi olla esimerkiksi sana, lause tai ajatuskokonaisuus. Tämän jälkeen aineiston vastauksista tutkimustehtäviin muodostetaan pelkistettyjä ilmauksia. Seuraavassa vaiheessa aineisto ryhmitellään. Samaa tarkoittavat ilmaisut luokitellaan samaan ja annetaan sille aineistoa kuvaava nimi. Viimeisessä analyysin aiheessa samansisältöiset luokat yhdistetään, jolloin muodostuu yläluokkia. (Janhonen & Nikkonen 2001, 25–29.) Analyysia voi jatkaa edelleen yhdistämällä yläkategorioita niin kauan kuin se on sisällön kannalta mielekästä. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 7.)

Analyysiyksikön valintaani vaikutti tutkimustehtävä. Luettuani aineistoa useaan kertaan läpi, alleviivasin alkuperäisaineistosta vastaukset tutkittavaan kysymykseen. Tämän jälkeen pelkistin vastausten sisällön ja kirjoitin ne lyhyemmin omalle paperille. Esimerkiksi alkuperäinen lause: *”...koulussa käisattiin joskus hieman lyömällä.”* Pelkistin tämän muotoon lyömistä.

Tämän jälkeen ryhmittelin vastaukset, jotka mielestäni kuuluivat samaan ryhmään. Sitten keksin ryhmää kuvaavan nimen. Esimerkiksi pelkistetyt ilmaukset *satuttavaa, pelottavaa, julmaa, pelkoa ja raakuutta* ryhmittelin alakategoriaan tunteet. Yläkategorioita muodostui vain kolmannen tutkimustehtävän alle. (liite 3) Muista alakategorioista ei ollut mielekästä tehdä yläkategorioita, koska näistä sain vastaukset jo alakategorioista. Havainnollistamiseksi olen kirjoittanut joukkoon alkuperäisilmauksia. Ne näkyvät tekstissä kursivoituneina.

5 NUORTEN SUHTAUTUMINEN VÄKIVALTAAN

5.1 Väkivallan seuraukset

Nuoret kuvailivat miltä tuntuu väkivallan jälkeen, useimmin uhrin näkökulmasta. Väkivallasta ei seuraa hyviä asioita Nuoret ottivat myös kirjoituksissaan esille väkivallan vaikutukset uhriin. Uhrille voi jäädä traumoja ja väkivallan vaikutukset voivat ilmetä vasta paljon myöhemmin. Yksi nuorista ajatteli väkivallasta voittoa ja häviötä sekä hyvää oloa tuottavaa hormonia, adrenaliinia.

”ei seuraa kuin paha mieltä ja mustelmia ja haavoja...”

”uhriin sattuu oli väkivalta sitten psyykkistä tai fyysistä.”

”ihminen joka siitä kärsii voi saada...elinikäisiä traumoja. Hänestä tulee henkisesti heikko ja haavoittuva”

”kipu..voiton/häviön tunne, adrenaliini”

5.2. Tunteet

Väkivalta toi nuorten mieliin negatiivisia tunteita. Tämä tuli ilmi useissa vastauksissa. Väkivalta herätti nuorissa eniten pelkoa. Nuoret pelkäävät väkivallan satuttavuutta. Väkivalta on raakaa ja tekee kipeää. Väkivallan olemassa olo tiedostetaan varsin hyvin ja sitä on ainakin yhden nuoren mielestä liikaa.

”...kaikenlainen satuttaminen ja vahingoittaminen...”

”väkivallasta tulee mieleen raaka, satuttava ja pelottava kuva”

”väkivalta on pelottavaa...sitä(väkivaltaa) on liikaa”

Turusen(2004,160) mukaan tunne on tunnistettua ja nimettävissä oleva kokemus. Jokaisen tunne-elämä on erilainen ja kokemukset muokkaavat sitä. Tunteet ovat ihmisen yksilöllinen reaktio kohdattuun.

Pelon tunne kuuluu ihmisen elämään ja yleensä vältämme pelkoa herättäviä asioita. Eri ihmisille ovat eri asiat uhkaavia sillä siihen vaikuttaa tilanteesta tehty tulkinta. Pelottavaksi ihminen saattaa kokea esimerkiksi väkivallan ja sairaudet. Ihminen voi pelätä vaikka välitöntä uhkaa ei olisikaan. (Turunen 2004,127.)

5.3 Mielipiteet

Useissa vastauksissa tulee ilmi väkivallan vääräys. Se ei ole koskaan oikeutettua eikä hyväksyttyä. Kaikenlainen väkivalta on tuomittua. Sitä pidetään myös rikollisena. Väkiältä herättää myös ihmettelyä, monikaan nuori ei käsittänyt miksi väkivaltaa on edes olemassa.

”väkiältä on epäsuotavaa ja ei mitään mukavaa, väkivallalla voi aiheuttaa pahaa jälkeä.”

”väkiältä on inhottavaa, henkinen väkiältä on yhtä pahaa kuin fyysinen”

”Miksi emme voi elää rauhassa ilman väkivaltaa?”

Usein oli pohdittu väkivallan tekijän motiiveja väkiältäan. Nuoret pohtivat, että tekijällä on paha olla ja hän ei saa muulla keinoin puretuksi paha oloaan kuin väkivallalla. He ymmärsivät, että väkivallan tekijä on syyllinen eikä uhri.

”Väkivallan tekijällä on paha olla...”

”väkiältä kertoo siitä että ihminen ei ole oppinut selvittämään tunteitaan puhumalla.”

Vaikka väkivaltaa ei pidetty mukavana, niin se ei ole välttämättä silti pois suljettu. Joku nuori ainakin ajatuksissaan pystyi syyllistymään itse fyysiseen väkiältäan. On olemassa myös tahtoa käyttäytyä väkivaltaisesti

”ei välttämättä ole mukavaa, mutta joskus tekisi mieli piestä joku vittumainen jätkä!”

5.4 Fyysinen väkiältä

Väkivallasta tuli mieleen usealle kuva tappelutilanteesta joko koulussa tai kaupungilla, missä käytetään fyysistä väkivaltaa. Joku nuorista kuvaili ylivoiman käyttöä heikompaan kohtaan ja joku nuorista joukkotappeluita.

”Tulee mieleen pimeä kadunkulma missä kaksi tai kolme poikaa hakkaa pientä viatonta poikaa”

”Koulun piha missä käydään tappeluita ja hakataan ja potkitaan”

5.5 Psykkinen väkivalta

Monen nuoren mieleen heräsi ajatuksia henkisestä väkivallasta. Kirjoituksista nousi toisen ihmisen alistaminen, kostaminen, kiusaaminen ja parissa kirjoituksessa myös rasismi ja suvaitsemattomuus.

”sellaista miten väkivallan uhri saadaan alistetuksi jollakin tavalla”

”väkivaltaan liittyy joku syy, jolla on helppo kostaa toiselle ihmiselle”

”yleensä heikompia kiusataan”

”se(väkivalta) voi kertoa myös rasismista ja suvaitsemattomuudesta”

6 NUORTEN VÄKIVALTAKOKEMUKSET

Nuorten väkivaltakokemukset olivat nuorten kirjoittaman mukaan tapahtuneet koulussa ja koulun ulkopuolella. Kirjoituksista nousi esiin tapahtumapaikka. Koulun ulkopuolella väkivaltaan liittyviä kokemuksia oli tapahtunut kaupungilla, kodissa, harrastuksissa, illanvietossa ja epäselväksi jääneissä paikoissa. Eniten väkivaltakokemuksia nuorilla oli heidän kirjoittamansa mukaan kouluun liittyen. Nuorilla oli kokemuksia niin sivustaseuraajan, tekijän kuin uhrin roolista. Nuorten kokema väkivalta oli psyykkistä tai fyysistä. Seksuaalista väkivaltaa nuoret eivät kertomansa mukaan olleet kokeneet.

Vertailen omien tutkimustulosteni rinnalla Haikaraisen(2000) samanaiheisen pro-gradu tutkimuksen tuloksia. Tämä tutkimus on tehty Tampereen ja Helsingin ylä-asteilla.

6.1. Koulussa tapahtuva väkivalta

Kaikkiaan kouluun liittyviä väkivaltakokemuksia toi esiin yli puolet nuorista. Samalla nuorella saattoi olla kokemusta sekä fyysisestä että psyykkisestä väkivallasta.

6.1.1 Fyysinen väkivalta koulussa

Viisi nuorta kirjoitti tappelukokemuksistaan koulussa. Nuori oli ollut sivusta seuraaja tai tapellut itse kaverinsa kanssa. Kukaan nuorista ei tarkalleen kuvaillut mitä ”tappelu” oikeastaan tarkoitti heidän mielestään. Etenkin poikien kohdalla näyttää, että tappelu on lähinnä omien voimien kokeilemistä ja vain tapa selvittää asioita kavereiden kanssa. Vaikka tappelu luokiteltiin fyysiseksi väkivallaksi, niin sitä ei välttämättä pidetä väkivaltana. Sitä myös vähäteltiin.

”mitä nyt pieniä tappeluita kavereiden kanssa...”

”joskus pienempänä saatoin tapella kaverini kanssa jostain sellaisista asioista, jotka nykyään selviävät puhumalla”

”koulussa olen nähnyt muutamia tappeluita”

”joskus joku on suutuspäissään lyönyt, mutta en ole pitänyt sitä väkivaltana”

Kahden nuoren muistot olivat ala-aste ajoilta. Nuorilla lapsilla tappeleminen ja fyysinen väkivalta ovat kenties yleisempää kuin vanhemmilla lapsilla.

”pienenä luokalla oli poika, joka aina löi tyttöjä turpaan”

”olen ollut todistamassa koulussa sattunutta tappelukobtausta jo kauan sitten kun olin ala-asteella 4.luokalla”

6.1.2 Psykkinen väkivalta koulussa

Yleisiä kokemuksia koulussa olivat myös kiusaamistilanteet. Tähän liittyviä vastauksia tuli kaikkiaan 11. Nuoret olivat useimmiten olleet uhreina tai sivustaseuraajina. Osassa kirjoituksissa kiusaamiskokemus jäi yleiselle tasolle ja osassa vastauksissa kiusaamismuoto oli kuvailtu tarkemmin. Nöyryyttäminen, haukkuminen ja syrjiminen ovat monille tuttuja kokemuksia.

”joskus kuulee haukkumanimiä itsestä. Myös nöyryytystä on joskus tapahtunut.”

”kohtaa koko ajan psyykkistä väkivaltaa. Koulussa...ihmiset subtautuvat toisiinsa ylenkatseellisesti, pitävät itseään parempina.”

”psyykkistä väkivaltaa on varsinkin koulussa aika paljon...”

”Lähinnä pienistä koulukiusauksista tiedän”

Kiusaamisen uhri voi turtua ja lakata välittämättä siitä. Tämä voi olla ainut keino selviytyä. Uhriin etenkin psykkinen kiusaaminen todella voi sattua ja vaikuttaa syvästi.

”olen kokenut oikeastaan vain nimittelyä...nykyään en enää jaksa välittää siitä”

”koulussa kiusattiin joskus hyömällä... se vaikuttanut minuun vaan sen lomassa tullut psyykeinen väkivalta...psyykeinen vie sielun.”

Koulukiusaamista esiintyi paljon myös Etelä- Suomen kouluissa. Melkein puolet Haikaraisen tutkittavista oli kokenut koulussa väkivaltaa, tässä tutkimuksessa kouluun liittyviä väkivaltakokemuksia oli reilusti yli puolella.

Stakesin julkaiseman kouluterveyskyselyn mukaan 9.luokkalaisista koulukiusaamisen kohteeksi Kainuussa joutui vähintään yhden kerran viikossa 7 % pojista ja 5 % tytöistä (www.kass.fi) Stakesin tekemän taulukoinnin mukaan valtakunnallisesti 9.luokkalaisista joutuu kiusaamisen kohteeksi kerran viikossa keskimäärin 5% pojista ja 2% tytöistä.(www.stakes.fi)

Mannerheimin lastensuojeluliiton(MLL) tekemän internetkyselyn(2005) mukaan 23,8 % vastaajista oli kokenut useita viikkoja kestänyttä kiusaamista. Suurin osa vastaajista oli 14- 16-vuotiaita. Joka päivästä kiusaamista koulussa esiintyi 18, 4% vastauksissa. Eniten oppilaat kokivat saavansa apua opettajilta ja kavereilta. Vain noin neljännes sai apua terveydenhoitajalta. (www.mll.fi)

Kiusaaminen on aggressiota. Se on yksi aggressiivisen käyttäytymisen muoto johon voi liittyä suuttumuksen tunnetta ja vihamielisiä ajatuksia. Kiusaaminen on tarkoituksellista ja se kohdistuu toistuvasti samaan ihmiseen. Kiusaajan ja kiusatun välillä on voimasuhteiden epätasapaino; kiusaaja on fyysisesti tai muilta ominaisuuksiltaan kiusattua vahvempi.(Salmivalli 1998, 29–30.)

Lagerspetzin(1998,96) mukaan kiusaamisen aloittamiselle ei välttämättä ole varsinaista syytä eikä uhri useimmiten ole aiheuttanut kiusaamisreaktioita. Kiusaaja hallitsee uhrejaan ja varmistele asemaansa toverijoukossa. Kiusaamiselle tavallista on, että se on ryhmäilmiö ja sosiaalinen tilanne. Se perustuu ryhmän jäsenten välisiin sosiaalisiin suhteisiin. Kiusaamisen pitkittyessä kiusattu joutuu uhrin rooliin koko ajan eikä vain hyökkäystilanteiden aikana (Salmivalli 1998,33.) Iän myötä kiusaajan huomiotta jättäminen tulee tavallisemmaksi keinoksi selviytyä. Tämä saa kiusaamisen todennäköisesti loppumaan.(Salmivalli 2003,23.)

Salmivallin (1998,38) mukaan epäsuoraa kiusaamista on enemmän tyttöjen parissa ja suoraa kiusaamista enemmän poikien parissa. Lagerspetzin tutkimuksen(1998,58) mukaan tyttöjen aggressiossa toista vahingoitetaan kiertoteitse ilman kontaktia varsinaiseen kohteeseen. Poikien aggressio oli lähinnä fyysistä ja suurempaa. Myös ikä on tekijä mikä vaikuttaa aggressioiden ilmaisutapaan. Varhaislapsuudessa lapsi ei pysty samalla lailla epäsuoraan aggressioon kuin teini-iässä, koska se vaatii enemmän sosiaalisia taitoja.(Lagerspetz 1998,73.)

Kouluväkivalta on kyseessä silloin kun ihminen joutuu useamman kerran tai pitkän aikavälin kuluessa kielteisen toiminnan kohteeksi. Kiusaaminen ja väkivalta vievät työilon ja työrauhan. Ne vaikuttavat ystävyYTEEN, yhteishenkeen ja oppilaiden väliseen kanssa käymiseen.(Penttilä 1994,74–76.)

Salmivallin(1998,113–114)mukaan kiusaaminen vaikuttaa sekä välittömästi että pitkäaikaisesti kiusattuun. Kiusatut pelkäävät koulua ja heille voivat oireilla psykosomaattisesti. Psykkisiä vaikutuksia voivat olla ahdistuneisuus ja huonompi itsetunto. Mutta nämä ominaisuudet voivat olla myös kiusatuksi joutumisen kriteereinä. Kiusaamisen pitkäaikaisina vaikutuksina voi olla vaikeus muodostaa ihmissuhteita vastakkaista sukupuolta olevan kanssa ja masentuneisuus.

Kaltiala-Heinon, Rimpelän, Rantasen & Rimpelän (1998, 2547-2548) tutkimuksen mukaan koulukiusaamisella on yhteys masentuneisuuteen ja itsetuhoajatuksiin. Masentuneisuus oli sitä tavallisempaa mitä useammin nuori oli koulukiusaamisen uhrina tai *kiusasi itse* muita. Masentuneisuus oli tavallisinta niillä, jotka osallistuivat kiusaamiseen sekä kiusaajana että uhrina. Itsetuhoajatuksukset olivat tavallisempia jatkuvasti toisia kiusaavilla sekä niillä, jotka sekä kiusasivat että olivat uhreina. Voi olla, että koulukiusaamisen uhriksi joutuminen aiheuttaa masentuneisuutta tai masentuneet joutuvat useammin kiusauksen uhreiksi. Kiusaaminen taas ei todennäköisesti aiheuta masentuneisuutta ja itsetuhoisuutta. Kiusaaminen on tuolloin keino purkaa pahaa oloaan.

6.2. Koulun ulkopuolella tapahtuva väkivalta

Reilusti yli puolissa kirjoituksissa nousi esiin väkivaltakokemuksia myös koulun ulkopuolella. Sieltä nuorilla oli kokemuksia vain fyysisestä väkivallasta.

6.2.1 Fyysinen väkivalta koulun ulkopuolella

Kolmessa vastauksessa väkivaltakokemukset liittyivät kaupunkiin. Kertomansa mukaan nuoret eivät itse olleet tekijöinä. Yhdessä vastauksessa oli tekijänä ulkomaalainen ja se oli tehnyt nuoresta hänen kertomansa mukaan rasistin.

” olen nähnyt monia tappeluita kaupungilla...itsekin olen joutunut tällaisiin ongelmiin muutamia kertoja...”

”Kaupungissa olen nähnyt muutamia tappeluita”

” en ollut rasisti ennen kuin joku tuntematon muttu käveli kadulla obitse ja löi yllättäen turpaan”

Haikaraisen tutkimuksen mukaan kadulla tapahtuvaa väkivaltaa olivat Etelä-Suomen nuoret kokeneet suhteellisesti enemmän. Siellä on ehkä yleisempää viettää vapaa- aikaa kaupungilla mikä ehkä selittää yleisyyden siellä koettuun väkivaltaan.

Rotusyrjintä eli rasismi perustuu rotuja ja kulttuureja kohtaan tunnettuihin ennakkoluuloihin. Ennakkoluuloista voi tulla käytäntöä ilman, että edes tiedostamme toimivamme syrjivästi. Yhteiskunta pyrkii vaikuttamaan ihmisten asenteisiin ja kaikkien odotetaan käyttäytyvän niiden mukaisesti. (Helo & Kumpula14-17.)

Rasismilla voidaan viitata ideologioihin, näkemyksiin ihmisrotujen olemassaolosta ja eriarvoisuudesta. Rasismiksi voidaan sanoa myös monenlaiset erot tavoissa, perusteluissa ja niiden seurauksissa. Anna Rastan vuosina 2000–2001 tutkimuksen mukaan rasismia kohdanneiden lasten ja nuorten on vaikea puhua omista rasismin kokemuksistaan. Kokemuksista saatetaan puhua vasta myöhemmin.(Jokinen & Huttunen & Kulmala2004,34–37.)

Ihmisellä voi olla aggressiivisia tunteita ja aggressiivista käyttäytymistä myös ryhmää kohtaan. Ennakkoluuloisesti toisiin rotuihin asennoituneet ihmiset kokevat vieraanrotuiset henkilöt uhkana omalle turvallisuudelle. (Lagerspetz 1977,248.) Rasismiin liittyvistä kokemuksista olisi hyvä puhua, jotta ne eivät jäisi vaivaamaan. Omat negatiiviset ja rasistiset kokemukset voivat vaikuttavaa yleiseen asennoitumiseen kaikkia ulkomaalaisia kohtaan. Tämä voi vaikeuttaa suvaitsevaisuuden kasvattamista.

Kotiin liittyviä kokemuksia oli neljä kappaletta. Kotona tapahtuvaa väkivaltaa oli parissa tapauksessa lievää tai sitä ei edes kunnolla tiedostettu.

”olen ollut lievemmän väkivallan kohteena kotona... äiti otti tukasta kiinni”

”kotona en hirveästi ole kokenut väkivaltaa, ehkä vähän fyysistä...”

Yksi nuori oli selvästi fyysisen väkivallan uhri kotona jatkuvasti. Väkivaltaa käytettiin rangaistuksena tottelemattomuuteen ja kurinpitovälineenä.

”kotona on vähän väliä annettu turpiin kun en ole totellut ym.”

Yhden nuoren kokemukset olivat sisarusten välistä ”normaalia” tappelua.

”joskus nuorempana isoveljen kanssa tappelua, joka oli ihan normaalia sisarusten välistä nahistelua”

Kotiin liittyvät kokemukset poikkesivat Haikaraisen tutkimukseen verrattuna. Haikaraisen tutkimuksessa ei esiintynyt lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa juuri ollenkaan vaan väkivalta oli sisarusten välistä nahistelua ja isän äitiin kohdistamaa väkivaltaa.

Virpi Dufvan(2001,50) Ensi- ja turvakotien liitosta tekemän perheväkivalta- tutkimuksen mukaan yleisimpiä perheväkivallan muotoja ovat ensimmäiseksi miehen naisiin kohdistama väkivalta, toiseksi miehen lapsiin tai nuoreen kohdistaman väkivalta ja kolmanneksi sisarusten välinen väkivalta.

Perheväkivallassa väkivalta tapahtuu perheen sisällä. Lapsi tai nuori voi nähdä tai joutua väkivallan kohteeksi monin eri tavoin. Perheväkivalta vaikuttaa lapsen eri kehityksen alueisiin ja vauriot voivat olla osaltaan pitkä-aikaisia tai pysyviä. Käyttäytymiseen liittyviä vaikutuksia koulu-ikäisillä voi olla aggressiivisuus, emotionaalisia vaikutuksia masennus, kognitiivisia väkivallan hyväksyvä asenne ja sosiaalisesti vaikutukset voivat näkyä vähentyneenä vuorovaikutuksena ikätovereitten kanssa. Vaikka väkivallalla on omat vaikutuksensa lapsen elämään niin on olemassa myös suojaavia tekijöitä jotka omalta osaltaan tukevat lapsen kehitystä.(Dufva 2001,17–19.)

Taskisen(1993,16) mukaan aktiivista pahoinpitelyä on muun muassa lyöminen, potkiminen ja hiuksista repiminen. Väkivallan tausta löytyy yleensä ihmisen omasta historiasta, perhetilanteesta ja kulttuurista. Yksilötasolla syy lasten pahoinpitelyyn voi olla omassa

lapsuuden väkivaltakokemuksissa. Pahoinpitely periytyy mallioppimisen kautta. Huonosti kohdeltu ihminen ei ole oppinut miten lasta voisi muuten kasvattaa. Perhe/tilannetasolla riskitekijöitä voivat olla muun muassa työttömyys, ahdas asunto ja perheenjäsenen krooninen sairaus. Myös puolisoiden väliset suhteet ja vanhempien kyvyttömyys huolehtia lapsistaan ovat riskitilanteita.(Taskinen 1993,21–23)

Jaana Haapasalon tutkimuksen(2002,3-4) mukaan lapsuuden traumaattiset kokemukset ovat yhteydessä myöhempään käytösongelmiin ja aikuisiän vaikeuksiin. Esimerkiksi raju ruumiillinen kuritus yhdistettynä vanhemman kylmään suhtautumiseen on ollut tutkimuksissa yhteydessä lapsen käytösongelmiin. Lisäksi on osoitettu, että noin kolmannes pahoinpidellyistä lapsista jatkaa väkivallan kierrettä omiin lapsiinsa. Väkivallan välittymistä on selitetty ns. traumamallin avulla. Tämän mukaisesti rikollinen toiminta ja väkivaltaisuus ovat traumaattisten kokemusten toistamista joka ilmenee käyttäytymisen tasolla. Lapsena pahoinpidelty voi sisäistää kokemustensa perusteella käsityksen, että muut ihmiset, jopa läheiset, ovat uhkaavia ja vaarallisia. Hän voi ylireagoida tilanteisiin ja käyttäytyä väkivaltaisesti.

Omien väkivaltakokemusten seuraamukset eivät välttämättä kuitenkaan ole syy-seuraussuhteellisia. Eli samankaltaiset kokemukset voivat johtaa erilaisiin lopputuloksiin ja erilaiset kokemukset samanlaiseen lopputulokseen. Esimerkiksi nuoren aiemmat väkivaltakokemukset voivat ilmetä muun muassa uni, -mieliala tai tarkkaavaisuushäiriönä sekä motorisena levottomuutena. Omat aiemmat väkivaltakokemukset saattavat johtaa empatian puutteeseen, alhaiseen itsetuntoon, käyttäytymishäiriöihin, nuorisorikollisuuteen tai itsetuhokäyttäytymiseen.(Hoikkala 2003,15.) Kokemukset väkivallasta tai todistajana olemaan lisäävät riskiä käyttää tai välittää väkivaltaa nuoruuden ja aikuisuuden ihmissuhteissa.(Wolfe & McMahan & Peters 1997,103.)

Tapahtumapaikka oli viidessä vastauksessa joku muu kuin edellä mainitut tai tapahtumapaikka oli epäselvä. Väkivaltaa kohdattiin muun muassa harrastuksissa ja illan vietossa. Alkoholi liittyy useisiin väkivaltatilanteisiin.

” joskus olen nähnyt ihmisten tappelevan, yleensä aikuisten”

”olen nähnyt monenlaisia tapauksia ja usein miten tappelukaverit ovat alkoholin vaikutuksen alaisia”

”illan mittaan päätimme lähteä ulos...muuan nekeri tuli soittamaan suutaan ja kävimme hänen päälleen, löimme häntä muutaman kerran ja potkimme...”

Elämäntapaan liittyvät muun muassa yksilön asenteet ja arvostukset. Nuorten elämäntapaan liittyy kaikenlainen kokeilu, liikkuminen kaveriporukoissa ja he suhtautuvat kriittisesti vanhempien edustamaan elämäntapaan. Päihteiden käyttö liittyy kiinteämmin nuoriin, jotka tekevät rikoksia. (Laitinen & Nyholm 1995, 108.)

Myös tv:stä näkyvä väkivalta oli mukana väkivaltakokemuksissa. Nykypäivänä tämä on aivan ymmärrettävää, koska tv ohjelmien ja elokuvien katselu on monen ihmisen jokapäiväinen harrastus. Sieltä tuleva väkivalta voi olla raakaa ja sellaista mitä ei muualla elämässä kohtaa.

”raaempaa väkivaltaa näkyy televisiossa”

”telkkarissa sitä (väkivaltaa) tietenkään näkee”

Mustosen tutkimuksen (1997, 24) mukaan 84 % tv:stä näkyvää väkivaltaa on vakavaa fyysistä väkivaltaa. Suomessa näkyy keskimääräin 3,5 väkivaltakohtausta yhden ohjelmatunnin aikana. Kaikista tiheintä ja puoleensavetävintä väkivallan esiintyminen on toimintaelokuvissa ja piirretyissä.

Haikaraisen tutkimuksessa ei ollut kategorioita missä tapahtumapaikkaa ei olisi tiedetty. Siinä tutkimuksessa koulun ulkopuoliset väkivaltakokemukset liittyivät kaupungilla oleiluun. Myöskään ei ollut kuvailtu kokemuksena tv:ssä näkyvää väkivaltaa mikä tekemässäni tutkimuksessa tuli esiin useaan kertaan.

7 NUORTEN NÄKÖKULMIA VÄKIVALLAN ENNALTAEHKÄISYYN

7.1 Auktoriteettien keinot

Nuoret uskoivat auktoriteettien kuten opettajien ja poliisien entistä tehokkaamman valvomisen ja puuttumisen väkivaltilanteisiin auttavan väkivallan vähentämiseen. Yhdellä kirjoittajista oli huoli erityisesti perheväkivaltaan puuttumisesta.

”puuttamalla entistäkin aiemmin tilanteisiin jossa epäillään väkivaltaa, perheväkivaltaan pitäisi erityisesti puuttua”

”poliisi voisi valvoa myös tällaisilla pimeillä kiejilla ja vartioida ja kierrellä enemmän öiseen aikaan”

”opettajien pitäisi puuttua pienimpiinkin kiusaamisiin ja lyödä ”luu kurkkeun” kiusaajille”

Kolme nuorta piti tärkeänä väkivallan ennaltaehkäisyssä opettamista ja valistamista väkivallasta jo pienestä pitäen. Nuoret uskoivat, että lapsiin voi vielä opetus ja valistus tehot. Tärkeä rooli tässä on opettajilla ja terveydenhoitajilla.

”väkivaltaa voitaisiin ennaltaehkäistä opettamalla lapsille jo varhaisvaiheessa sosiaalisuutta...pitäisi valistaa lapsia käyttäytymään väkivallattomasti”

”väkivaltaa voidaan ennaltaehkäistä, sillä että ihmisille ja etenkin pienille lapsille kerrotaan väkivallasta ne oikeat puolet”

”jos kouluikäällä opetetaan, että kiusaaminen ei kannata...ehkä vanhemmallakaan iällä ei enää kiusaisi”

Jokaisella koululla tulisi olla konkreettinen toimintamalli, jolla pyritään ehkäisemään koulu kiusaamista ja kouluväkivaltaa. Mallissa tulee käydä ilmi miten kiusaamisen esiintymistä seurataan ja miten puututaan ja toimitaan jotta kiusaaminen loppuu. Tärkeää ennaltaehkäisyssä on pyrkiä vaikuttamaan koko luokkaan, myös sivustaseuraajiin. (Stakes 2002,62–63.)

Olweuksen (1992,61–63) kehittämä interventio-ohjelma tähtää koulukiusaamisen vähentämiseen ja poistamiseen koulussa. Tärkeää on, että kodin aikuiset tiedostavat kiusaamisongelman laajuuden ja aikuiset päättäväisesti keskittyvät muuttamaan tilannetta.

Toimenpiteinä on suunnata kehittämään koko koulun ja joka luokan oppilaiden asenteita kiusaamista vähentävään suuntaan, jolloin uhrin ja tekijät eivät ole keskipisteenä. Jos epäillään tai tiedetään jonkun oppilaan kiusaavan tai olevan uhrina tulisi pyrkiä muuttamaan yksittäisen oppilaan käyttäytymistä tai tilannetta.

Tärkeintä koulukiusaamisen ennaltaehkäisyssä olisi huomion kiinnittäminen koulun työskentelyilmapiiriin, kasvatuskulttuuriin ja kiusaamiseen liittyviin asenteisiin. Alemmilla luokilla koulukiusaamista voi ehkäistä sääntöjen selkeys ja johdonmukaisuus ja ylemmillä luokilla selkeät oppimistavoitteet ja oppilaiden motivoituneisuus koulutyöhön. (Salmivalli 2003, 38-39.)

Koiviston (1999, 1801) kiusaamisen yleisyyttä koskeva tutkimus Kempeleen peruskoulussa osoitti, että kiusaamisongelmaa esiintyy. Vähän alle kolmasosa vastaajista ilmoitti havainneensa toistuvaa kiusaamista välituntien aikana. Tuloksia hyödynnettiin koulutyön kehittämisessä. Kiusaamiseen puututtiin välittömästi: muun muassa oppilaiden kanssa on opeteltu hyviä käytöstapoja, koulun ilmapiiriä on kehitetty entistä avoimemmaksi ja kannustavammaksi koulun ja kodin yhteistyönä sekä lisäksi on kiinnitetty huomiota välituntivalvontaan. Seurantatutkimuksen aikana kiusaaminen väheni merkittävästi.

Kaksi nuorta korosti myös kasvatuksen merkitystä. Vanhempien oma käyttäytyminen ja malli toimia tulisi olla esimerkillinen jotta lapset tietäisivät kuinka on oikein toimia. Myös suvaitsevaisuutta erilaisuutta kohtaan tulisi opettaa.

”kasvatuksessa kotona pitäisi opettaa lapsia väkivallattomuuteen...suvaitsevaisuuttakin pitäisi opettaa”

”Vanhempien pitäisi olla esimerkkinä lapsilleen...lapsia ei saisi opettaa käyttämään väkivaltaa”

Pulkkisen pitkittäistutkimuksen (1996, 35-36) mukaan lapsen sosiaalisen käyttäytymisen piirteet jatkuvat monilta osin myöhäisnuoruuteen. Esimerkiksi 8-vuotiaana hyökkäävyys muita lapsia kohtaan ennustaa muun muassa vahvaa suuntautumista kavereihin, ajanviettoa kaduilla ja väkivaltaista käyttäytymistä ympäristöä kohtaan. Iän myötä on myös tyypillistä lyhytjänteinen elämäntapa ja runsas alkoholin käyttö. 8-vuotiaan esiintyvä aggressiivisuus voi myös johtaa sopeutumattomuuteen koulussa ja myöhemmällä iällä alkoholin ongelmakäyttöön ja ammatillisten vaihtoehtojen puutteeseen (Pulkinen 2002, 61)

Lapsen tunteiden säätelyn kehityksessä on tärkeää vanhemman ja lapsen välinen vuorovaikutus jo vauva-ikästä alkaen. Turvallinen kiintymyssuhde on yhteydessä lapsen myöhempiin tunne-reaktioihin.(Pulkkinen 1996,194.)

Väkivaltaiseen käyttäytymiseen puututaan yleensä rajoituksilla ja kielloilla. Tämä voi herkästi johtaa kielteisten palautteiden kehään eikä tuolloin voi saada positiivista palautetta. Jotta rangaistuksista olisi hyötyä, niin niiden tulisi olla motivoituja ja realistisia. Tärkeämpää olisi sisäinen vahvistaminen, yrityksen palkitseminen tai opitun käyttäytymisen vakiinnuttaminen.(Hoikkala 2003,16.)

Sisäisessä vahvistamisessa tärkeää on sääntöjen ja käyttäytymisen seurauksien, kuten palkitsemisen ja rankaisemisen, selittäminen joiden avulla lapsi voi kehittää omaa käyttäytymistä. Vahvistamisessa tulee olla myös johdonmukainen Välittömästi tapahtuva vahvistaminen on oppimisen kannalta välttämätöntä erityisesti yrittäessä muuttaa ei toivottua käyttäytymistä kuten esimerkiksi kiusaamista tai fyysistä aggressiota. (Lagerspetz 1985,135-137.) Aikuisen tulisi siis puuttua tilanteeseen heti eikä antaa tilanteen mennä ohi.

Kahden nuoren mielestä kovempi rankaiseminen voisi vähentää väkivaltaa. Näissä vastauksissa ajateltiin väkivallan vähentämisen olevan mahdollista mutta ennaltaehkäisy ei.

”jos väkivallan käytöstä rangaistaisiin kovemmin ottein, se voisi vähentää väkivaltaa”

”Kovemmat tuomiot”

7.2 Väkivaltaviihteen rajat

Kaksi nuorta oli sitä mieltä, että väkivaltaa voisi ennaltaehkäistä vähentämällä sitä julkisista tiedotusvälineistä ja peleistä, jotta lapset eivät ottaisi mallia. Myös todellisuus voi sekoittaa mielikuvituksen kanssa.

”jos telkkareista ja muista julkisista jutuista ei sitä näkyisi niin paljon, niin pienet eivät ottaisi niistä esim. mallia”

”Pelit, tietokone, ja tv ovat pahimmat väkivallan villitsijät. Osa porukasta ottaa nämä eo. asiat tosissaan ja eivät erota todellisuutta fiktiivisestä maailmasta”

On todettu, että jopa 64 %:ssa lapsille suunnatuissa peleissä on väkivaltaa. Usein väkivaltaa pidetään niissä hyväksyttävänä ja myönteisenä asiana. Toden ja kuvitteellisen maailman erottaminen riippuu siitä kuinka haavoittuvainen lapsi on vaikutteille. Vahva sosiaalinen pääoma eli hyvät ihmissuhteet auttavat lapsia erottamaan nämä kaksi maailmaa toisistaan mutta lapset jotka joutuvat elämään väkivallan keskellä ovat alttiimpia vaikutteille. (Pulkinen 2002,172–173.)

Mustosen mukaan (1997,29) miesten lapsuuden aggressio ennusti aikuisuuden väkivallan katsomista ja ahdistuneisuutta. Naisten lapsuuden aggressio oli lapsuudessa yhteydessä ahdistuneisuuden kanssa. Aikuisuudessa naisten aggressio ja väkivallan katsominen oli yhteydessä väkivallan katsomiseen ja jälleen ahdistuneisuuteen.

Väkivaltaa todella näkyy niin aikuisille kuin lapsille tarkoitetuissa tv-ohjelmissa ja elokuvissa sekä peleissä. Riippuu lapsesta tai nuoresta yksilönä onko sillä vaikutusta omaan käyttäytymiseen. Asia ei ole syy-seuraus suhteellinen vaan myös lapsen oma persoonallisuus vaikuttaa.

Väkivaltaviihteen rajoittamisessa on kysymys kuluttajien valinnoista. Vanhempien tulisi päättää mitä ohjelmia lapsi katsoo ja mitä pelejä pelaa (Pulkinen 2002,175.) Vanhempien olisi hyvä katsoa ohjelmia ja elokuvia etenkin pienten lapsen kanssa ja keskustella sen sisällöstä ja kertoa tapahtumien todellisuudesta.

7.3 Itsestä lähtevät keinot

Neljässä kirjoituksessa tuli esille, että ihminen voi itse vaikuttaa kuinka käyttäytyy. Täytyisi ajatella itse mikä on oikein ja ajatella ennen kuin toimii. Omalta osaltaan voi ennaltaehkäistä väkivaltaa niin, ettei itse käyttäydy väkivaltaisesti. Kaksi nuorta piti alkoholin käytön vähentämistä yhtenä keinona. Alkoholin katsottiin lisäävän väkivaltaisen käyttäytymisen mahdollisuutta ja lietsoa sitä. Suvaitsevaisuutta tulisi myös oppia eikä reagoida väkivaltaisesti erilaisia ihmisiä kohtaan.

”itse voi vaikuttaa...mieltä onko oikein hakata toisia sekä fyysisesti että henkisesti”

”henkilöt, jotka käyttäytyvät aggressiivisesti alkoholin vaikutuksen alaisina kannattaisi vähentää alkoholin käyttöä”

”sitä, että ei itse ainakaan ole mukana tekemässä väkivaltaa jollekin”

”ihmiset ovat erillaisia ja eikä sen takia tarvitse ryhtyä väkivaltaisiksi”

Suurin osa väkivaltateoista tehdään alkoholin vaikutuksen alaisina. Väkivaltarikollisuus, sanallinen ja fyysinen aggressio ja aggressiiviset mielikuvat lisääntyvät alkoholin käytön yhteydessä. Alkoholin nauttiminen on tavallista ennen väkivaltaista tilannetta ja alkoholin suurkulutus lisää aggressiivisen käyttäytymisen todennäköisyyttä. Alkoholilla ja aggressiolla on siis yhteys. Alkoholi heikentää kognitiivista käsittelykykyä ja lisää impulsiivisuutta. Heikentynyt kognitiivinen käsittelykyky voi aiheuttaa sosiaalisten merkkien virhearviointia ja tulkintaa, joka voi johtaa tarpeettomaan ylireagoointiin. (Pahlen & Eriksson 2003,2488–2489.)

Humala ei aiheuta väkivaltaisuutta kaikissa ihmisissä vaan vain tietyssä ryhmässä. Vuosien 2000-2003 välillä 64% henkirikoksista ja 71% pahoinpitelyrikoksista on tehty alkoholin vaikutuksen alaisena. (Lehti & Kivivuori 2004,253-254.)

7.4 Vaihtoehtoiset keinot

Väkivaltaiselle käyttäytymiselle mieltä kolme nuorta vaihtoehtoisia käyttäytymismalleja. Asiat pitäisi pystyä selvittämään puhumalla ja aggressiivisten ihmisten tulisi opetella itsehillintää ja purkaa paineensa muilla keinoin, näin välttäisiin lisäongelmilta.

”asian selvittely ja asian sopiminen voisi ehkäistä väkivaltaisen tilanteen kokonaan...olisi hyvä saada purkaa paineensa raskaan työviiikon jälkeen, ihmiset voisivat rentoutua eikä kerätä hirveitä paineita”

”itsehillintä kursseilla, jos jollakin on heräät hermot ja he saattavat saada raivokohtauksia, niin heille kurssit olisivat sopivia”

”myös keskustelemalla voisi saada asiat hoidettua, yleensä lyömisestä tai potkimisesta seuraa lisää ongelmia”

Väkivallattomuuden pitkäaikaiseen vaikuttavuuteen on perustettu Non Fighting Generation Ry. Tämän tarkoituksena on ehkäistä nuorisoväkivaltaa ja rikollisuutta katkaisemalla sukupolvelta toiselle siirtyvä väärä vuorovaikutusmalli. Päätoimintamuotona on Keep Cool Tiimit, kasvatukselliset keskusteluryhmät, joita on toteutettu muun muassa kouluissa, lastensuojelulaitoksessa ja nuorisovankilassa. Ryhmien avulla tähdätään varhaiseen puuttumiseen eli nuoren pysäyttämiseen ja suunnan muuttamiseen. Työskentelyn kohteena ovat tunteet, asenteet ja arvot. Lisäksi niissä käydään läpi ongelmakäyttäytymiseen liittyviä riskejä ja seurauksia sekä etsitään vaihtoehtoisia toimintatapoja. Purjo ja toinen yhdistyksen toimija Hourula pitävät tärkeinä lisäpanostusta niihin nuoriin, joiden syrjäytymiskehitys on jo alkanut. (Purjo 2001,17–18; Purjo & Hourula 2004,28-29,ks.myös LIITE 4)

7.5 Ei ennaltaehkäisyn keinoja

Tämän kategorian muodosti kaksi nuorta. Toinen nuorista piti väkivaltaa luonnollisena, ihmiseen ja muihin ”eläimiin” kuuluvana asiana. Hän kuitenkin myönsi, että sitä voisi ehkä hieman vähentää. Yksi kirjoittaja ei uskonut että sitä voisi vähentää millään. Näihin asenteisiin olisi tarpeen saada muutosta.

” sitä ei voida ennaltaehkäistä, koska toimimme usein hetken mielijohteesta...se on aina ollut ja tulee aina olemaan. se vain pitää kestää ja oppia.

8 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Nuorten suhtautuminen väkivaltaan oli yleisesti kielteistä. Asiaa oli mietitty monelta kannalta. Esille tuli niin vaikutukset uhuriin kuin tekijän motiivit. Osa nuorista kuvaili väkivaltaa yleisellä tasolla eikä niinkään omaa suhtautumista. Rivien välistä oli kuitenkin luettavissa, ettei se ollut hyväksyttävää. Yhdessä ainoassa kirjoituksessa tuli esiin kirjoittajan hyväksyvä asennoituminen väkivaltaan. Mielenkiintoista tämän nuoren vastauksista oli miettiä että mikä osuus on hänen omilla rankoilla väkivaltakokemuksilla asennoitumiseen yleisesti väkivaltaa kohtaan. Hänen ajatuksistaan tuli esille kauttaaltaan ajatus väkivallan hyväksynnästä ja että se on niin ihmisen kuin eläimen luonnollinen tapa toimia.

Tutkimukseeni osallistuvien nuorten väkivaltakokemukset osoittaa, että väkivaltaa on olemassa monessa muodossa tutkittavien nuorten elämässä. Väkivalta koskettaa eri tavalla jokaista heistä. Kouluun liittyvät väkivaltakokemukset nousivat kaikkien muiden kokemusten keskeltä vahvimpana. Tämä on toisaalta ymmärrettävää, koska lapset ja nuoret viettävät yleensä suurimman osan päivästä koulussa. Jokainen nuori kuuluu erilaisiin ryhmiin koulussa ja joutuu väkisinkin tekemisiin muiden ryhmäläisten sekä muiden ryhmien kanssa. Joillakin nuorilla voi olla sopeutumiso ongelmia ja tämä voi johtaa kiusaamiseen tai fyysiseen väkivaltaan.

Eri-asteisia kiusaamiskokemuksia oli yli puolella vastanneista eli suurimmalla osalla nuorista. Useat nuoret myönsivät, että psyykkistä väkivaltaa ja kiusaamista on koulussa eniten. Nimittely, haukkuminen ja nöyryyttäminen olivat monille tuttua mihin oli pitänyt vain tottua. Yleistä olivat myös tappelukokemukset koulussa. Oli nähty muiden tappelevan ja osa oli itse tapellut. Tappeluja pidettiin normaalina ja joka päivään kuuluvana ainakin poikien keskuudessa. Se oli joillekin pojille eräänlainen riitojen välienselvittelytapa. Väkivaltainen käyttäytyminen toisaalta hyväksyttiin tai sitä ei edes pidetty väkivaltana. Tuli ilmi myös kokemus alemmilla luokilla ollessa missä joku poika oli antanut tytöille turpaan, tämä käyttäytyminen oli ollut hänellä yleistä.

Tutkimus osoittaa, että koulukiusaamiseen on tarvetta puuttua entistä tehokkaammin. Tämä on tärkeää oppilaiden hyvinvoinnin ja koulurauhan takia. Pienetkin kiusaamiskokemukset voivat aiheuttaa lapselle tai nuorelle pahaa oloa eikä mitään tilanteita tulisi vähätellä.

Nuoret kertoivat kohdanneensa väkivaltaa myös kaupungilla ja muissa, osassa epäselviksi jääneissä, paikoissa. Nuoret olivat nähneet tuntemattomien henkilöiden tappeluita ja pari nuorta oli kokenut yhteenoton ulkomaalaisten kanssa. Molemmissa tappeluissa oli aloittavana osapuolena ulkomaalainen. Toinen oli joukkotappelu missä oli sekä suomalaisia että ulkomaalaisia. Rasismia on havaittavissa molemmin puolin. Rajuunkin tappeluun voi johtaa pelkkä suunsoitto. Useissa tappelukokemuksissa alkoholi ja humalatila olivat mukana.

Asenteissa on korjaamisen varaa useilla ihmisillä riippumatta kansalaisuudesta. Ratkaisua tilanteille haetaan väkivallasta ajattelematta sen seurauksia. Humala vähentää tiedetysti arvostelukykä. Osaksi on kyse puolustuksesta ja osaksi varmasti näyttämisen halua. Väkiältä lietsoo väkivaltaa. Tämä ilmenee myös muun muassa kaveriporukoissa. Nuoren väkivaltaista käyttäytymismallia tulisi pyrkiä muuttamaan.

Kotona nuoret olivat kokeneet vanhemman lapsiin kohdistamaa lievää ja vakavampaakin väkivaltaa. Lievää fyysistä väkivaltaa hieman vähäteltiin. Oli myös selkeä vakavampi kokemus missä nuorta kuritettiin jatkuvasti fyysisesti. Sisarusten välisistä yhteenotoista oli kerrottu vain yhdessä. Ilmiönä se on ehkä niin tavallinen, ettei sitä luokiteltu väkivaltakokemukseksi. Nahistelut sisarusten kanssa ovat valtataistelua ja kokeilemista.

Väkivallan ennaltaehkäisyä nuoret miettivät kaiken kaikkiaan monipuolisesti. Nuoret halusivat opettajien, poliisien ja vanhempien puuttuvan tilanteisiin ja valvovan tehokkaammin. Tärkeänä pidettiin myös vanhempien oikeanlaista kasvatusta ja esimerkkiä. Yhdessä kirjoituksessa kirjoitettiin painokkaasti perheväkivallasta ja siihen puuttumisen puolesta mikä sai miettimään millaisia kokemuksia nuorella todellisuudessa on asiasta.

Koko kansaa ajatellen pidettiin vaihtoehtoisten keinojen löytämistä olennaisena. Tunteet ja aggressiot tulisi purkaa muuten kuin väkivallalla ja siihen taipuvaisten ihmisten tulisi miettiä alkoholin käyttöönsä. Ja mikä tärkeintä tulisi ajatella ennen kuin toimia.

9 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan eri kriteerein kuin määrällisen tutkimuksen. Ensimmäinen laadullisen tutkimuksen arvioinnin kohde on aineisto. On tarkoituksenmukaista, että tutkimukseen osallistuu ainoastaan niitä ihmisiä jotka itse haluavat vapaa-ehtoisesti osallistua ja jotka kykenevät ilmaisemaan itseään. (Paunonen & Vehviläinen & Julkunen.1997, 216)

Essee ja päiväkirja tyyppisten aineistojen kohdalla ongelmana voi olla liian niukka aineisto ja tutkija eivät voi näissä tarkentaa aineistoaan lisäkysymyksin. Voidaan joutua valitsemaan aineistoksi vain ne kirjoitukset, jotka tarpeeksi monipuolisia tutkittavan ilmiön kannalta. Valinta ei saa tapahtua sisällön perustella ja valinta täytyy pystyä perustelevaan. (Paunonen & Vehviläinen & Julkunen.1997, 218.)

Tutkimuksen tulee olla myös validi eli pätevä. Tutkimusmenetelmän tulee mitata sitä, mitä on tarkoitus mitata. Jos tutkittavat ovat ymmärtäneet esimerkiksi kysymyksen eri tavalla kuin tutkija on ajatellut, niin tämä tulee ottaa huomioon tuloksia käsiteltäessä, jotta tulosten pätevyys säilyy.(Hirsijärvi, S & Remes, P & Paula Sajavaara 2000, 213–214.)

Koska tehtävänanto oli kirjallisena ja sain vastaukset kirjallisina, täytyi teemojen vastata tutkimustehtäviini. Tässä ongelmaksi muodostui, kuten aiemmin mainitsin, kysymys millaisia ajatuksia väkivalta sinussa herättää. Tätä kysymystä eivät kaikki ymmärtäneet, kuten itse ajattelin, joten analysoin sisällön sellaisena mikä se oli. Tässä jouduin käyttämään omaa tulkintaani vastauksen löytämiseksi. Tämän kysymyksen osalta tulokset eivät olleet aivan päteviä tutkimustehtävään nähden.

Valitsin tutkimukseni kohteiksi nuoria jotka olivat vapaa-ehtoisia, jotta eettisyys ja luotettavuus säilyisivät. Selostin tehtävänannon ja tutkimukseni tarkoituksen mahdollisimman selkeästi, jotta nuoret ymmärtäisivät mihin suostuivat. Kirjallisen muodon valitsin, koska näin ajattelin

saavani varmimmin aineistoa näin vaikeasta ja henkilökohtaisesta aiheesta. Tässä tavassa ei nuori millään yksilöidy ja säilyttää paremmin anonyymiutensa. Ilman tätä varmuutta eivät kaikki nuoret välttämättä olisi suostuneet tutkittavaksi. Nämä toivat eettisyyttä aineistonhankintaani.

Toinen laadullisen tutkimuksen arvio koskee aineiston analyysin luotettavuutta. Jotta analyysia voitaisiin pitää luotettavana, täytyvät luokitteluperusteet kirjata ja perustella. Selkeä raportointi, perustelut ja todisteet antaa lukijalle mahdollisuuden arvioida luokituksen onnistuneisuutta. Kolmanneksi arvioidaan raportoinnin luotettavuutta. Sen tulee olla kirjoitettu niin, että lukija voi seurata tutkijan päättelyä ja arvioida sitä ja, että tutkija saa lukijansa vakuuttumaan tekemiensä ratkaisujen oikeutuksesta, muodostettujen luokkien perusteluista ja tutkimuksen kulun luotettavuudesta. Tutkimusten tulosten hyödynnettävyys, analyysin tuoreus ja taloudellisuus ovat myös arviointikriteereinä. (Paunonen ym. 1997, 219–220.)

Viime kädessä eettiset ratkaisut liittyvät tutkijan moraaliin. Tutkimustulosten julkaisemisessa eettisyys liittyy rehellisyyteen ja tulosten luotettavuuteen. Tulokset tulee kertoa vääristelemättä. Tutkijan eettinen vastuullisuus korostuu laadullisen tutkimuksen aineiston hankinnassa varsinkin jos tutkimus kohdistuu ihmisten henkilökohtaisiin kokemuksiin. Vastuullisuuteen kuuluu tarkka ja rehellinen tutkimuksen kaikkien vaiheiden toteuttaminen. Tutkijan tulee tuoda ilmi tutkimusaihettaan koskevat valinnat ja niiden perustelut. Tutkimuksen eettisiin seuraamuksiin ja tutkimuksen aikana mahdollisesti ilmeneviin eettisiin kysymyksiin on myös kiinnitettävä huomiota. On huomioitava mahdollinen haitta tutkimusjoukolle. Tutkimus ei saa myöskään loukata osallistujien ihmisoikeuksia. (Krause & Kiikkala 1997, 64-65.)

Luotettavuutta tutkimukseeni tuo se, että käytin kaikki saamani aineistot analyysissäni. Vaikka osa aineistosta oli niukkoja, pystyin silti hyödyntämään niitä. Analyysissa olen havainnollistamisen ja luotettavuuden takia kirjoittanut joukkoon paljon alkuperäisilmauksia. Lisäksi olen liittänyt loppuun tehtävänantolomakkeen ja pelkistetyt ilmaukset sekä niistä muodostetut kategoriat. Lukija pystyy näiden perusteella arvioimaan tutkimukseni tulosten luotettavuutta. Kaikki kategoriat olen muodostanut rehellisesti saamastani aineistosta ja tekemäni johtopäätökset olen tehnyt tulosten pohjalta. Tutkimuksen kulkua ja tuloksia olen pyrkinyt selostamaan tarkasti, jotta lukijan on helpompi seurata ajatteluaani. Käytin myös aiempia tutkimuksia ja muuta teoriaa aineistoa analysoidessani, jotta saamani tulokset saisivat teoriapohjaa.

Tutkimuksen teon jälkeen jäi mietityttämään, vastasivatko nuoret ryhmäpaineen takia vai siksi että koska koulussa on opittu tekemään mitä pyydetään vai oikeasti vapaa-ehtoisesti. Kukaan paikalla olleista ei kieltäytynyt vastaamisesta.

Nykypäivänä elämänhallintaan kuuluu sopeutumisen lisäksi julkisivun ylläpitäminen niin, että yksilö näyttää onnelliselta ja tyytyväiseltä. Voidaan puhua onnellisuusmuurista
Elämänhallinnan puuttuminen lyö leimansa yksilön tyytyväisyyteen ja
elämäkulkuun(joyx.joensuu.fi) Ei ole varmuutta, että vastasivatko nuoret rehellisesti
kertoessaan väkivaltakokemuksistaan. Voi olla, että nuoret eivät kertoneet kokemuksistaan jos
olivat itse olleet väkivaltaisista. Näin pystyy ylläpitämään omaa ”julkisivuaan” sekä
elämänhallintaansa.

Haastatteluun olisi ehkä varmimmin osallistunut vain vapaa-ehtoiset. Toinen kriittisyyttä
herättänyt asia on luokkatila ja opettajan läsnäolo; pystyivätkö nuoret olemaan vapautuneesti
vastatessaan. Opettajan läsnäolo saattoi luoda nuorille paineita vastaamiseen. Mutta toisaalta
muualta olisi ollut hankalampaa kerätä aineistoa. Kolmas kritiikin paikka on tehtävänannon
muotoilu. Se ei kaikilta osin ollut hyvä, koska kaikki nuoret eivät ymmärtäneet
teemakysymyksiä samalla tavalla. Tämä vähensi vastausten laatua ensimmäisen teeman
kohdalta missä oli tarkoitus selvittää suhtautumista väkivaltaa kohtaan.

10 POHDINTA

10.1 Yleistä pohdintaa

Tutkimukseni väkivallasta nuoren kokemana on ollut mielenkiintoinen. Minulla ei ollut ennako-odotuksia tuloksista, minkä takia hieman yllätyinkin väkivallan todellisesta esiintymisestä nuorten elämässä. Toivon, että tutkimukseen osallistuminen herätti ajatuksia nuorille. Ainakin he ovat saaneet oman mielipiteensä ja kokemuksensa kuuluville. Toivottavasti kyseisen koulun henkilökunta hyötyisi näistä nuorten äänistä ja koko tutkimuksestani.

Ehdottomasti yksi olennaisimpia asioita tulevaisuudessa olisi panostaa koulukiusaamisen ja muun psyykkisen väkivallan vähentämiseen. Koulun tulisi olla turvallinen ja viihtyisä paikka oppia. Opettajien, terveydenhoitajien ja muiden koulun aikuisten tulisi puuttua lieviinkin kiusaamisiin ja epäilyihin. Koulupelko voi johtua kiusaamisesta. Kiusaamisesta, etenkin epäsuorasta, ei välttämättä haluta kertoa kenellekään, koska pelätään, ettei siitä ole apua (Salmivalli 1998,163.)

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta on kieltänyt lapsen ruumiillisen kurittamisen ja rankaisemisen jo vuonna 1983, mutta silti fyysistä kurittamista käytetään lasten kasvatuksessa kurinpidon keinona. Vanhempaa itseä on voitu kurittaa pieninä fyysisesti ja tämä malli helposti siirretään omille lapsille. Lapsi ei välttämättä tiedä omia oikeuksiaan ja hän voi luulla, että fyysinen kurittaminen on hyväksyttävää.

Oikeusministeriön raportin mukaan suomalaiselle väkivallalle on tyypillistä henkirikollisuus. Väkivalta ei ole lisääntynyt, mutta suhteellisesti Suomessa kuolee väkivaltaisesti enemmän kuin muissa EU:n maissa. Tämän vuoden alusta alkaen on tullut voimaan ohjelma, minkä tarkoituksena on vähentää kaikenlaista ja kaikenikäisten kokemaa väkivaltaa. Tärkeimpinä asioina on kiinnittää huomiota humalahakuiseen alkoholin käyttöön, syrjäytyneeseen väestöön,

mielenterveysongelmiin, lasten ja nuorten asenteisiin, naisten kokemaan parisuhdeväkivaltaan ja rassistiseen väkivaltaan.(www.om.fi)

Raportin mukaan lasten ja nuorten käyttämä sekä heihin kohdistuvan väkivallan vähentäminen on tärkeää sekä heidän turvallisuuden kannalta että heidän aikuisuuden väkivallan käytön kannalta. Ennaltaehkäisyä tulisi toteuttaa jo neuvoloissa varhaisen puuttumisen kautta ja siitä eteenpäin kouluissa sekä nuorten vapaa-ajantoiminnoissa.(www.om.fi)

Toivottavasti ohjelma tuo voimaa väkivallan vähentämiseen ja ennaltaehkäisyyn, koska pitkän ajan tähtäimellä vain ennaltaehkäisyllä on merkitystä. Kovemmat rangaistukset ovat lyhyen ajan keinoja, joilla voidaan vain hetkellisesti vähentää väkivaltaa. Rangaistukset eivät välttämättä tehoa taparikollisiin vaan ongelmaan täytyy hakea ratkaisua eri keinoin jos halutaan, että väkivallan tekoa ei enää uusita.

10.2 Ammatillisuuden pohdintaa ja jatkotutkimusaihe

Terveydenhoitajan tehtävä on ennaltaehkäistä sairauksia ja edistää ihmisten hyvinvointia. Tähän kuuluu ihminen kokonaisuutena, fyysisenä ja psyykkisenä yksilönä. Väkivallalla kaikissa muodoissaan on vaikutusta niin yksilöön kuin yhteiskuntaan. Tulevaisuus on lapsissa ja nuorissa joten onkin syytä panostaa ennaltaehkäisemään väriä käyttäytymismalleja ja muuttamaan asenteita. Myös rasismi on valtakunnallinen ilmiö ja viime aikoina se on noussut myös Kajaanissa puheen aiheeksi. Tähän tulisi oikeasti puuttua, jotta suvaitsematon asenne ei siirtyisi sukupolvelta toiselle. Ihanteellisinta olisi jo kotoa lähtevä asennekasvatus, mutta tämän puuttuessa tulisi olla koululla ja esimerkiksi nuorisotoimella keinoja vaikuttaa.

Terveydenhoitajien on tärkeää vaikuttavasti valistaa lapsia ja nuoria myös väkivallasta, sen vaikutuksista ja seurauksista. Tässä yhteydessä tulisi myös puhua ja valistaa alkoholin vaikutuksista käyttäytymiseen. Hyviä keinoja voisi olla esimerkiksi asiantuntijoiden pitämät luennot ja esimerkiksi ennen väkivaltaisesti käyttäytyneen henkilön keskustelu oppilaiden kanssa.

Puuttuminen vaatii taitoa ja halua auttaa. Koulun ja kodin välillä tulisi toimia hyvä yhteistyö, jotta muutosta saadaan aikaan. Fyysisesti väkivaltaisille lapsille ja nuorille voisi tarpeen mukaan

järjestää kouluissa esimerkiksi itsehillintäkursseja tai tunteja Keep Cool Tiimien periaatteen mukaan. Psykkistä väkivaltaa käyttäville voisi myös tarjota kasvatuksellisia ryhmiä, joissa pyrittäisiin muuttamaan asenteita ja ajattelutapoja. Ennen näitä tarvitaan lapsen ja nuoren halu muuttaa itseään mikä onkin ensimmäinen ja suurin askel.

Omasta kokemuksestani esimerkkinä neuvolassa kiinnitetään nykyisin aiempaa enemmän huomiota ongelmiin, joiden paheneminen voidaan estää varhaisella puuttumisella. Ongelmana voi olla lapsen aggressiivinen käyttäytyminen, josta terveydenhoitajan keskustele vanhempien kanssa ja antaa käytännön neuvoja. Samalla tavalla esimerkiksi koulussa tulee mahdollisimman varhain kiinnittää huomiota nuoren aggressiiviseen käyttäytymiseen tai muihin ongelmiin. Terveydenhoitajalla on tässä iso rooli.

Tutkimukseni on antanut minulle paljon uutta tietoa väkivallasta ja laajemman näkökulman siihen. Olen pohtinut erityisesti miten tulevana terveydenhoitajana pystyisin vaikuttamaan lapsiin ja nuoriin. Tutkimusta tehdessäni olen saanut aiempaa paremman käsityksen nuorten ajatuksista ja heidän kokemuksistaan. Uskon, että tutustumalla ja luomalla yhteys lapsiin ja nuoriin voidaan saavuttaa tuloksia myös väkivallan ennaltaehkäisyssä ja vähentämisessä.

Väkivallan ennaltaehkäisy on laaja alue johon ei välttämättä ole kouluterveydenhoitajalla edes taloudellisia mahdollisuuksia. Kuitenkin olisi tärkeää, että koulukiusaamisiin ja muihin väkivaltatilanteisiin puututtaisiin heti. Kouluterveydenhoitajat voisivat esimerkiksi seuloa nuorten väkivaltaista/aggressiivista käyttäytymistä terveystarkastusten yhteydessä. Lisäksi olisi hyvä, jos vanhemmat, opettajat sekä muut oppilaat pystyisivät kertomaan terveydenhoitajalle huolensa väkivaltaisesta lapsesta tai nuoresta. Koko koululla tulisi olla valmiuksia kohdata ja käsitellä väkivaltaista käyttäytymistä. Kaikenlainen väkivalta tulee ottaa vakavasti, etenkin jos se on toistuvaa lapsen tai nuoren käytöksessä.

Jatkotutkimusaiheena voisi olla koulukuraattorin tai kouluterveydenhoitajan haastattelu jossa kartoitetaan heidän keinojaan ja mahdollisuuksiaan puuttua nuoren tai lapsen väkivaltaiseen käyttäytymiseen ja väkivaltatilanteisiin.

10.3 Tutkimuksen teon pohdintaa

Tutkimuksen teon kautta hahmotan tutkimusprosessin nyt selkeästi. Olen oppinut hakemaan tietoa eri menetelmillä ja lukemaan saamaani tietoa kriittisesti. Tutkimusta kirjoittaessani ajattelu ja ilmaisukykyni ovat kehittyneet. Olen oppinut selkiyttämään ajatukseni kirjalliseen muotoon. Alkuvaiheessa oli hankalaa löytää lähteitä, mutta tutkimuksen edetessä niiden saanti helpottui. Sopivia ulkomaalaisia lähteitä ei oikein löytynyt, mutta tutkimuksia löytyi omasta mielestäni ihan hyvin.

Tutkimusmaailmasta on tullut toinen elämäni vuoden aikana. Ehkä tämän takia alussa oli hankalaa hyväksyä tutkimuksestani saamaani palautetta. Olen kuitenkin oppinut kestämään tutkimukseeni ja tätä kautta itseeni kohdistuvaa arvostelua ja palautetta. Olen oppinut ottamaan palautetta vastaan rakentavasti ja myös hyödyntämään sitä tutkimuksen teossani.

Tutkimusprosessi on ollut haastava ja aiheen mielenkiinto on säilynyt loppuun asti. Aineistonkeruun jälkeen heräsi uusi innostus aiheeseen joka on vienyt tutkimusta eteenpäin. Työ on vaatinut paljon aikaa ja keskittymistä. Yksin työtä tehdessäni olen huomannut ajan rajallisuuden, mutta toisaalta yksin tekeminen on antanut vapauttaa päättää itse valinnoista ja tavasta tehdä tutkimusta. Koska tein tutkimusta yksin, oli oman elämän ja tutkimuksen teon sovittaminen kohtalaisen helppoa.

LÄHTEET

Dufva, V.2001. Mikä lapsella hätänä? Perheväkivalta koulun henkilöstön näkökulmasta. Ensi- ja turvakotien liitto. Helsinki: Nykypaino Oy.

Haapasalo, J. Huono-osaisuus.2002. Nuorisotutkimus. Vol 20, 4/-02.

Haikarainen, P. 2000. ” Erittäin harvoilla on rohkeutta on puuttua tällaisiin tilanteisiin”. Turun yliopiston sosiaalipolitiikan laitos. Pro-gradu tutkielma.

Helkama, K. & Myllyniemi, R. & Liebkind, K. 1998. Johdatus sosiaalipsykologiaan. Helsinki: Oy Edita Ab.

Helo, K & Kumpula, K. 1990. Muukalainen on ystävä jota et tunne. Suomen Punaisen Ristin julkaisuja. Hanko: Hangonkirjapaino Oy.

Hirsijärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. Tutki ja kirjoita. 2000. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino oy.

Hoikkala, S.2003. Mikä on väkivaltaa, mikä ei. Työntekijöiden tulkintoja nuorten väkivallattoman käyttäytymisen tukemisessa helsinkiläisessä lastensuojelulaitoksessa syksyllä 2002. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto.

Hoikkala, T.1989. Nuorisokulttuurista kulttuuriseen nuoruuteen. Helsinki: Gaudeamus.

Janhonen, S. & Nikkonen, M. 2001. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Juva: Ws Bookwell Oy

Keltinkangas-Järvinen, L. 1985. Aggressiivinen lapsi. Keuruu: Otavan painolaitokset.

Kivivuori, J. 2002. Nuorten kokeman väkivallan uhka on lisääntynyt. Haaste. 3/-02

Koivisto, M. 1999. Koulun mahdollisuudet vähentää koulukiusaamista. Suomen Lääkärilehti Vol.54, 14/-99.

Korhonen, M & Leinonen, R. 1995. Opinnäyte ammattikorkeakoulussa. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Oppimateriaaleja 3.

Krause, K & Kiikkala, I. 1997. Hoitotieteellisen tutkimuksen peruskysymyksiä. Tampere: Tammer-Paino Oy

Kyngäs, H. & Vanhanen, L. 1999. Sisällön analyysi. Hoitotiede Vol.11,1/-99

Laakso, A. & Pohjanvirta A. 1988. Psykologian perustieto. Porvoo: WSOY:n graafiset laitokset.

Lagerpetz, K.1977. Aggressio ja sen tutkimus. Helsinki: KK kirjapaino.

Lagerpetz, K. 1998. Naisten aggressio. Hämeenlinna: Karisto oy.

Laki lapsenhuollosta ja tapaamisoikeudesta 1983. 1983/361.

Lehti, M & Kivivuori, J. 2004. Väkivaltarikoksista epäiltyjen päihtymys. Rikollisuustilanne 2003. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Helsinki: Hakapaino Oy.

Mustonen, A. 1997. Media and its audience. Jyväskylä: University Printing House and ER-Paino Ky.

Mannerheimin lastensuojeluliiton internet-kysely koulukiusaamisesta.

<http://www.mll.fi/ajankohtaista/ajankohtaista/?num=77469> Luettu 4.10.2005

Oikeusministeriön julkaisuja.2005. Kansallinen ohjelma väkivallan vähentämiseksi.

<http://www.om.fi/29887.htm> Luettu 1.6.2005

Olweus, D. 1992. Kiusaaminen koulussa. Keuruu: Otavan painolaitokset.

Paavilainen, E. 2003. Lapset, perhe ja väkivaltatyö. Porvoo: Ws Bookwell Oy

- Paunonen, M. & Vehviläinen- Julkunen, K. 1997. Hoitotyön tutkimusmetodiikka. Juva: WSOY.
- Penttilä, E. 1994. Turvallinen koulu. Juva:WSOY
- Perttula, J. 1995. Kokemus psykologisena tutkimuskohteena. Tampere: Tampereen yliopiston jäljennepalvelu
- Pulkkinen, L. 1996. Lapsesta aikuiseksi. Juva: WSOY:n graafiset laitokset.
- Pulkkinen, L. 2002. Mukavaa yhdessä. Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.
- Purjo, T.2001. Nuorten katu ja koulu väkivallan hallinta. Helsinki: Monila Oy.
- Purjo, T & Hourula, J. 2004. Kasvatuksellisia keskusteluryhmiä peruskoulun ylä-asteilla. Nuorisotyö 5/-04.
- Rimpelä, M. & Luopa, P. & Hagelberg & Jokela J. 2003.Kouluterveyskysely.
http://www.kass.fi/terve_kainuu/kouluterveyskysely Luettu 7.10.2005
- Salo, O.1993. Psykologian perustieto. Seinäjoki: Salutonova oy.
- Salmivalli, C.1998. Koulukiusaaminen ryhmäilmionä. Tampere: Tammer-paino Oy.
- Siren, R. 2004. Rikollisuuden rakenne ja kehitys. Rikollisuustilanne 2003. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus(STAKES). 2002. Kouluterveydenhuolto 2002. Opas kouluterveydenhuollolle, peruskouluille ja kunnille. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus(STAKES).2003. Kouluterveyskysely 2003. Valtakunnalliset tulokset.

<http://www.stakes.fi/kouluterveys/taulukot/2003/kiusaa03.HTM> Luettu 1.10.2005

Jokivuori, P & Vainio, T. 1991. Sosiologian perusteet. Hämeenlinna: Karisto Oy:n kirjapaino.

Kaltiala-Heino, R. & Rimpelä, M. & Rantanen, P. & Rimpelä, A. 1998. Koulukiusaaminen, masentuneisuus ja itsetuhoajatukset. Suomen Lääkärilehti. Vol. 53, 24/-98.

Taskinen, S. & Aromaa, K. & Heinänen, A. & Männistö, Y. & Puonti-Ansio, A. & Sariola, H. & Tainio, V & Uutela, A. & Vakkinainen, E. & Wallgren, R.(toim.)

1993. Miten auttaa lasta. Lapsen fyysisen ja seksuaalisen pahoinpitelyn tutkimus ja hoito.

Lastensuojelun keskusliiton julkaisu 89. Helsinki.

Turunen, K. E. 2004. Tunne-elämä. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Weizmann- Henelius G.1997. Väkivaltaisen ihmisen kohtaaminen. Helsinki: Kirjayhtymä oy.

Von der Pahlen, B & Eriksson, P. Alkoholi ja aggressiivinen käyttäytyminen. Duodecim.

Vol.119, 24/-03

Wolfe, D & McMahon, R & Peters, R. Child abuse. New Directions in Prevention and

Treatment Across the Lifespan.1997. United States of America: Sage Publications, Inc.

Kajaanin ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveystieteiden
Ketunpolku 4
87100 Kajaani

HAKEMUS

7.1.2005

Apulaisrehtori Marjaana Aapakari

Kajaanin Lyseo
Urho Kekkosen katu 1
87200 Kajaani

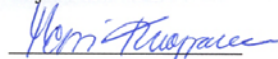
LUPAHAKEMUS OPINNÄYTETTYÖTÄ VARTEN

Olen Kajaanin ammattikorkeakoulun sairaanhoitaja/terveydenhoitajaopiskelija ja teen opinnäytettä aiheesta: Väkivalta nuoren kokemana. Kerään aineistoa yhdeltä 9.luokalta, jonka koulun rehtori saa päättää. Menetelmänä ovat kyselylomakkeet, joihin on muotoiltu teema-alueet.

Tutkimuksen tavoitteena on lisätä ymmärrystä ja tietoa nuorten omista väkivalta kokemuksista sekä heidän asenteistaan väkivaltaa kohtaan. Lisäksi pyrin kartoittamaan nuoren näkemystä siitä kuinka väkivaltaista käyttäytymistä voitaisiin ennaltaehkäistä. Tarkoitukseni on saada sellaista tietoa, jota voidaan hyödyntää ainakin kouluterveydenhuollossa väkivaltaisen käyttäytymisen ennaltaehkäisemiseksi.

Saatus aineistoa käsitellen luottamuksellisesti ja oppilaat vastaavat nimettöminä. Ajankohta tutkimukselleni on toukokuu 2005.

Kajaanissa 7.1.2005

Mervi Kuoppamaa
Karhunpolku 3 E 34
87300 Kajaani
p.050- 5770283

HYVÄKSYN/HYLKÄÄN LUPAHAKEMUKSEN

Aika, paikka ja allekirjoitus

Kajaani 8.2.2005 Majana Sepala
M. Haapakari
apul. rehtori

TEHTÄVÄNANTO

Merkitse rasti ruutuun oletko tyttö vai poika.

TYTTÖ

POIKA

Nimeä ei tarvitse kirjoittaa.

Alla on määrittelyä mitä väkivalta voi olla.

Fyysistä väkivaltaa on esimerkiksi lyöminen, potkiminen, kuristaminen, hiuksista repiminen.

Psyykkistä väkivaltaa on esimerkiksi uhkailu, nöyryyttäminen, pelottelu, haukkumanimien käyttö ja vihamielinen suhtautuminen.

Ja myös seksuaalinen hyväksikäyttö voi olla väkivaltaa.

Vastaa erilliselle paperille vapaamuotoisesti seuraaviin aihealueisiin. Kirjoita kaikki mitä kyseisistä aiheista tulee mieleen.

1. MILLAISIA AJATUKSIA SINULLE TULEE MIELEEN VÄKIVALLASTA?
2. MILLAISIA VÄKIVALTAAN LIITTYVIÄ KOKEMUKSIA SINULLA ON?
3. KUINKA VÄKIVALTA VOITTAISIIN SINUN MIELESTÄSI ENNALTAEHKÄISTÄ TAI VÄHENTÄÄ?

Kiitos vastauksestasi!

ANALYYSIPROSESSI

Pelkistetyt ilmaukset

Alakategoriat

Yläkategoriat

Tutkimustehtävä 1. eli miten nuori suhtautuu väkivaltaan?

pahaa mieltä
mielipahaa
kipua
voiton tai häviön tunnetta
pahaa jälkeä
satuttavaa
pelottavaa
julmaa
pelkoa
raakuutta
vahingoittavaa

Tunteet

paha juttu
inhottavaa
ei mukavaa
epäreilua
negatiivisia ajatuksia
ei ole oikein
väärin
epäsuotavaa
turhaa
rikollista

Mielipiteet

viattoman hakkaamista
hakkaamista
potkimista
voimakkaita otteita ja aseita
lyömistä
kuristamista

Fyysistä väkivaltaa

heikompien kiusaamista
nöyryytystä
alistamista
suvaitsemattomuutta
kostamista
haukkumista
nöyryyttämistä
kiusaamista
rasismia

Psyykkistä väkivaltaa

Tutkimustehtävä 2. eli millaista väkivaltaa nuori on kokenut ja kohdannut?

tappelemista
lyömistä
potkimista
turpaan saamista
tukasta repimistä
fyysistä väkivaltaa

Fyysistä väkivaltaa

kiusaamista
haukkumista
nimittelemistä
nöyryytystä
psyykkistä väkivaltaa

Psyykkistä väkivaltaa

Tutkimustehtävä 3. eli Millaisin keinoin väkivaltaa voitaisiin nuorten mielestä ennaltaehkäistä tai vähentää?

opettajien tehokkaalla puuttumisella
opettajien kiusaamisiin puuttumisella
poliisien tehokkaammalla valvomisella
varhaisella puuttumisella

Viranomaisten keinot

sosiaalisuuden opettamisella
väkivallattomuudesta puhumisella
suvaitsevaisuuden opettamisella

Opetukselliset keinot

lapsien valistamisella
vanhempien hyvällä käytöksellä
väkivallattomuuteen kasvattamisella

Kasvatukselliset keinot

tuomioiden koventamisella
rangaistusten koventamisella

Rangaistukselliset keinot

omien valintojen tekemisellä
oman väkivaltaisen käyttäytymisen ehkäisemisellä
oman alkoholin käytön vähentämisellä
alkoholin käytön vähentämisellä

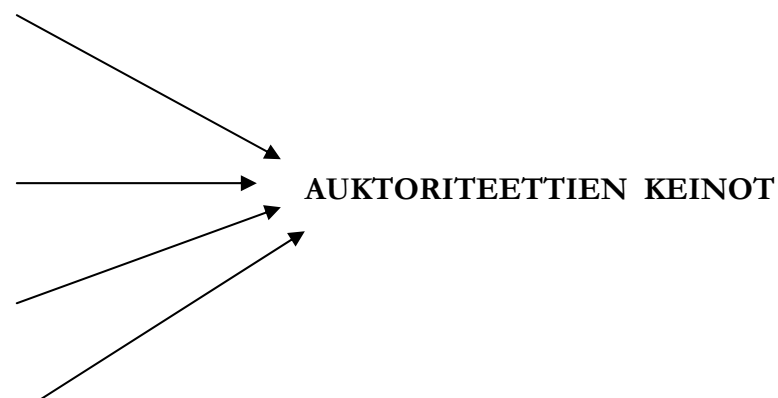
Itsestä lähtevät keinot

itsehillinnän opettelemisella
puhumalla asioiden selvittelymisellä
erilaisuuden hyväksymisellä
suvaitsevaisuuden oppimisella
paineiden purkamisella
asioiden selvittelymisellä

Vaihtoehtoiset keinot

ei voida ennaltaehkäistä ja ei voida vähentää

Ei keinoja

Yhdistys

Non Fighting Generation ry (NFG) on vuonna 1996 perustettu yleishyödyllinen yhdistys. NFG toimii nuorisokasvatusjärjestönä, joka on erikoistunut kotien ja koulujen kasvatustyön tukemiseen.

Tavoitteet

Järjestömme perustarkoituksena on nuorten kannustaminen kohti vastuullista elämää. Tavoitteemme on edistää nuorten väkivallatonta käyttäytymistä ja päihteetöntä elämäntapaa. Tavoitteena on, että nuori ei aiheuta väkivaltaisen käyttäytymisen tai päihteiden käytön vuoksi itselleen tai ympäristölleen ongelmia, joilla voi olla pitkäaikaisetkin seuraukset.

Tavoitteen toteutuminen, nuorison väkivallaton ja päihteetön sekä muutenkin vastuullinen elämäntapa, luo turvallisempaa elinympäristöä niin lapsille, nuorille kuin aikuisille.

Toiminnan painopistealueet

NFG:n toiminnalla on kaksi painopistealuetta

- väkivallattomuuskasvatus
- päihteettömyyskasvatus

Molemmilla toimialoilla pyritään haitallisen käyttäytymisen ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen puuttumiseen. Puuttuminen on konkreettista ja perustuu ryhmämuotoiseen tai yksilölliseen työskentelyyn, jossa pureudutaan käyttäytymisen taustalla oleviin syihin ja käsitellään myös käyttäytymisen seurauksia.

Toimintamuodot

Tärkein toimintamuotomme on vuodesta 1999 lähtien ollut ohjattu nuoria **kasvatuksellisissa keskusteluryhmissä** väkivallattomalle ja päihteettömälle elämäntielle. Keskusteluryhmät ovat vertaisryhmiä, jotka kokoontuvat aikuisen ammatillisesti koulutetun ohjaajan johdolla.

Väkivallaton itsesuojelu on fyysinen itsesuojelumenetelmä, jossa opetetaan taitoja suojella itseä ja muita mahdollisissa väkivaltatilanteissa keinoin, jotka ovat väkivallattomia, turvallisia ja laillisia. Väkivallatonta itsesuojelua voi harrastaa myös itsenäisenä lajina.

Toimintakeskus 'Tasoristeys' on nimensä mukaisesti nuorten kohtaamispaikka, jossa voi kohdata sekä aikuisia että muita nuoria, mutta ennen kaikkea itsensä. Toimintakeskus on suunnattu erityisesti pojille. Siellä järjestetään sekä keskusteluryhmiä, väkivallattoman itsesuojelun harjoituksia että vapaa-ajan toimintaa, mm. elämäntaitoja kehittäviä retkiä.

Tukihenkilötoimintassa NFG:n palkatut ja vapaaehtoiset työntekijät tarjoavat nuorelle yksilötukea. Nuori voi tarvita erityistä tukea elämäntilanteensa selvittämisessä, esim. opiskelun tai asumisen järjestelyissä.

Kohderyhmä

NFG:n toiminnan pääkohderyhmänä ovat murrosikäiset ja aikuisuuden kynnyksellä olevat nuoret.

Toimialue

Järjestön toimialueena on koko Suomi. Toiminta painottuu tällä hetkellä Suomen eteläosaan (Turun, Tampereen, Jyväskylän, Mikkelin ja Lappeenrannan eteläpuoli). Toimintaa laajennetaan valtakunnallisesti kattavaksi käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Vuonna 2005 on tarkoitus vahvistaa alueellista toimintaa erityisesti Kaakkois- ja Itä-Suomessa. [Kartta NFG:n toiminta-alueesta.](#)

Toiminnan rahoitus

Toiminnan **päärahoittajia** ovat Raha-automaattiyhdistys, Sosiaali- ja terveysministeriö, Uudenmaan TE-keskus ja Opetusministeriö. Lisäksi Non Fighting Generation saa jonkin verran **avustuksia** muilta julkisilta tahoilta sekä **lahjoituksia** yhteiskunnallista vastuuta tuntevilta yrityksiltä, yhteisöiltä ja yksityisiltä henkilöiltä.

Toiminta-ajatus

Non Fighting Generation ry:n olemassaolon perustarkoitus eli toiminta-ajatus on **nuorten kannustaminen kohti vastuullista elämää**. Tarkoituksena on auttaa nuoria ottamaan vastuu omasta toiminnastaan ja sen seurauksista. Ajatukseen kuuluu, että nuori ei pilaa tulevaisuuttaan väkivallan tai päihteiden käytöllä nuoruuden myrskyisinäkään kasvuvuosina.

NFG:n työ on sen perustamisesta lähtien kohdistunut nuoriin, pääkohderyhmä ovat yli 13-vuotiaat ja alle kaksikymppiset nuoret. Ikärajat eivät ole ehdottoman rajattuja, vaan työtä tehdään myös nuorempien lasten sekä vähän vanhempien nuorten aikuisten kanssa.

Nuoret on valittu järjestön kohderyhmäksi sillä ajatuksella, että tämän päivän nuoret ovat huomisia lasten vanhempia. Toiminta on siten luonteeltaan varhaisinta mahdollista ennaltaehkäisyä, kun nykynuoria pyritään ohjaamaan vastuullisuuteen omassa tämänhetkisessä elämässään, mutta samalla kehitetään heidän valmiuksiaan toimia tulevaisuudessa vastuullisina vanhempina ja kasvattajina omille lapsilleen.

Non Fighting Generation ry:n työ kohdistuu nuorison lisäksi muutenkin välillisesti kaikkiin ikäluokkiin ja kaikkiin yhteiskuntaryhmiin. Mahdollisimman väkivallaton, päihteetön ja kaikin muinkin tavoin turvallinen elinympäristö on koko yhteiskunnan etu ja myös NFG:n työn tavoite.

NFG:n toteuttama nuorisokasvatustyö on konkreettista puuttumista ja nuorten ohjaamista niin tunne-, arvo- ja asennetasolla kuin arkielämän haasteiden edessä. Tunteiden ja ajatusten tasolla ohjaaminen tapahtuu sekä kasvatuksellisissa keskusteluryhmissä että tukihenkilötoimintana.

Arkielämän tilanteiden tasolla toiminta on kahdenkeskistä nuoren ja hänen tukihenkilönään toimivan ohjaajan kanssa läpikäytävää arkielämän ongelmien ratkaisua, niitä ovat mm. koulutus- tai työmahdollisuuksien selvittäminen.

Työssä nuoret kohdataan yksilöinä , vaikka työ painottuu ryhmätyöskentelyyn. Ryhmät ovat pieniä, maksimissaan 10 nuorta ryhmää kohti, joka mahdollistaa yksilöllisen suhteen nuoren ja ohjaajan välillä. NFG:ssä tehtävä työ on ohjaavaa, se ei ole luonteeltaan terapiaa eikä siihen myöskään missään muodossa pyritä. NFG:n työntekijät toimivat nuorten rinnalla kulkijoina ja suunnan näyttäjinä.

NFG toimii hyvässä yhteistyössä eri viranomaisten ja ammattiauttajien kanssa. Kun nuoren kanssa työskentelyssä on ilmennyt tarvetta jatkotoimenpiteisiin, opastetaan hänet (ja nuoren niin halutessa jopa saatetaankin) muiden tahojen tuen piiriin. Vastaavasti viranomaiset näkevät usein NFG:llä olevan kansalaisjärjestönä heidän toimintaansa täydentävän roolin ja joissakin asioissa jopa paremmat vaikuttamismahdollisuudet nuoriin.

Esimerkiksi kouluissa osallistutaan myös luentotilaisuuksiin (erityisesti opettajille tai vanhemmille suunnattuihin), mutta se ei ole NFG:n päätoimintamuotoja. Massaluentojen avulla on mahdoton kohdata nuorta sillä tasolla, että se vaikuttaisi häneen pysyvästi. Luento voi toki herättää ajatuksia, mutta konkreettinen vaikuttaminen nuoren elämänsäkuun vaatii sekä yksilöllisempää ja omakohtaisempaa näkökulmaa että syvällisempää ja pitempikestoista asioiden läpikäymistä.

